

SOBOTA, 17. JUNIJA 1967

Št. 23, leto XXIV

— Hm, kaj pa praviš na tale napev...?!
— Ja, iglo bo treba zamenjati, če ne, se bo še plošča pokvarila!

Karikatura ANDREJ NOVAK

RAZŠIRJENA SEJA PREDSEDSTVA RS ZSS:

Kaj zavira razvoj samoupravnega prava?

Kakšno je sedanje stanje na področju samoupravnega urejanja delovnih razmerij in kako prispevati k boljši ureditvi teh razmerij? Temu vprašanju je bila minulo sredo posvečena razširjena seja Republiškega sveta ZSS, ki jo je vodil podpredsednik RS Andrej Verbič. Podlago za razstavo na tej seji je dala študija »Delovna razmerja v statutih in pravilnikih o delovnih razmerjih«, ki jo je po analizi 131 statutov in pravilnikov pripravila Komisija za družbeno samoupravljanje pri RS ZSS. Ta analiza je pokazala, da sicer večina statutov in pravilnikov ureja tista vprašanja, ki jih morajo ti splošni akti urediti, da pa pri tem skoraj ni zaslediti izvornih rešitev, za katere bi lahko rekli, da so rezultat samoupravnega dogovora proizvajalcev. Analiza je samo potrdila že znane ocene, da smo na področju samoupravnega prava šele na začetku in da so samoupravne norme v glavnem samo deklaracija, samo »na papirju«, zaradi česar je tudi njihova uporabnost le majhna.

Zakaj je tako?

Slabosti, ki jih je odkrila omenjena analiza, ne moremo naprtiti samo delovnim organizacijam, je bilo poudarjeno v razpravi; pogledimo, ali državna zakonodaja, ob kateri se razvija samoupravno pravo, ta razvoj vzpodbuja, ali pa ga zavira?

Nekaj podatkov s tem v zvezi: samo na področju urejanja razmerij smo dobili od 1. marca letos 81 novih zveznih predpisov kot »dodatek« k Temeljne-

mu zakonu o delovnih razmerjih! Ali pa drug podatek: področje delovne zaščite ureja 62 splošnih zveznih predpisov, mimo tega pa še 90 tehničnih predpisov. Delovni kolektivi niti ob najboljši volji ne morejo slediti tej poplavi vsakovrstnih predpisov in jih zato v praksi pogosto tudi res ne upoštevajo. Dejstvo, da novi predpisi tako rekoč kar »dežujejo«, je prav gotovo eden od poglavitnih vzro-

kov, da v delovnih organizacijah ni prave vneme za nadaljnje izgrajevanje notranje zakonodaje, saj prevladuje miselnost, da se to delo ne izplača, ker bo danes ali pa jutri prišel nov predpis, pa bo potem potrebno znova spreminjati statute, pravilnike itd. Skratka — poplava vseh mogočih predpisov resno zavira, ne pa spodbuja razvoj samoupravnega prava.

Naša ustava zahteva, da so splošni akti delovnih organizacij usklajenih z ustavo in z zakonom, sodišča pa — kar je poseben problem — pri ocenjevanju zakonitosti teh splošnih aktov ne upoštevajo samo ustave in zakonov, temveč tudi neštivilne predpise, tolmačenja itd., ki jih izdajajo razni upravni organi. Ti številni predpisi (Nadaljevanje na 2. strani)

V mežiški toplinici svinca

Foto služba DE

Vsem sindikalnim podružnicam in vodstvom

Dragi tovariši!

Letos bo minilo pet desetletij od velike oktobrske revolucije. Ideje prve uspešno in trajno uresničene proletarske revolucije so imele zelo močan vpliv na nadaljnji razvoj mednarodnega delavskega gibanja in socializma, zato je razumljivo, da bodo v vseh naprednih deželah sveta 50-letnico oktobrske revolucije proslavili še prav posebej slovesno.

Oktobrska revolucija, ki je ustvarila prvo socialistično deželo in odprla pot socializmu kot svetovnemu procesu, je v delavskih vrstah vsega sveta razvila duh in ideje internacionalizma, proletariat v vseh deželah še bolj spodbujala k organiziranemu boju za oblast delavskega razreda ter inspirirala in še vedno spodbuja boj zaslužnjanih narodov za osvoboditev. Proslavljanje oktobrske revolucije nas bo v tem jubilejnem letu spomnilo na vse zgodovinsko pomembne dogodke tistega časa in na dogajanje, ki se je odvijalo kot logično nadaljevanje revolucije.

Tej veliki in pomembni proslavi se bosta pridružila tudi naš delavski razred in naša dežela v celoti, ki je že po 24 letih obstoja prve socialistične dežele začela in v štiriletnem boju uspešno izvedla svojo revolucijo. Pri tem so jo navdihnile in vodile ideje marksizma-leninizma in velike oktobrske revolucije.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Izjava predsedstva RS ZSJ za Slovenijo

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na svoji seji 14. t. m. razpravljalo o situaciji na Srednjem vzhodu in odločno obsodilo agresijo Izraela na arabske države.

Izraelska agresija pomeni napad na koeksistenco in svetovni mir, na načela mirnega in enakopravnega reševanja spornih vprašanj med državami in narodi. Hkrati pa je izraelska agresija člen v verigi široko zasnovanega načrta in akcije ameriškega imperializma v njegovi politiki vojne eskalacije zoper svobodo in neodvisnost narodov in v težnji za obračun s silami socializma in napredka v svetu. Taktika lokalnih konfliktov, vojn, državnih prevratov z zunanjo pomočjo je sestavni del te široke in na dolgi rok zasnovane strategije ameriških imperialistov. To nam pričajo vojna v Vietnamu, različni državni prevrati reakcionarnih sil, inspiriranih in vodenih od ameriških agentur pa preračunani napad Izraela na arabske dežele. Izkoriščajoč nasprotja med Izraelom in Arabci je ameriški imperializem pognal Izrael v napad z jasnim namenost, streti napredne sile v arabskem svetu, povrtni imperialistične pozicije na Srednjem vzhodu, ki jih je imperializem izgubil z osvobodilnim bojem arabskih narodov, da bi si tako zagotovil novo in pomembno postojanko za nadaljnje napade na nova področja, na svobodo in neodvisnost narodov. V luči teh dogodkov nam je postal jasnejši tudi pomen prevrata v Grčiji in ponovno oživljanje starih reakcionarnih iredentističnih sil v Italiji. Zato pomeni vsako popuščanje imperialistični politiki ustvarjanje pogojev za novi München, kar nas lahko samo približuje novemu svetovnemu spopadu.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije zato pozdravlja izjavo tovariša Tita, ki obsoja izraelsko agresijo, stališča in ukrepe zveznega izvršnega sveta glede krize na Srednjem vzhodu, moskovsko izjavo predstavnikov socialističnih držav in vsa prizadevanja naprednih sil v svetu, da se odločno zaustavi korak ameriških in drugih imperialističnih sil, doseže mirna rešitev spora med Izraelom in arabskimi državami, ter tako zagotovi trajen mir na Srednjem vzhodu. To pa je mogoče samo z obsodbo sedanje agresije Izraela in umikom izraelskih vojaških sil na položaje pred agresijo. Sele s tem bodo ustvarjeni pogoji za sporazum, ki naj zagotovi trajen mir in sožitje med izraelskim in arabskimi narodi.

Pozivamo vse delovne ljudi, da najodločneje obsodijo izraelsko agresijo in mračne načrte imperialističnih sil ter organizirajo akcijo pomoči žrtvam agresije — arabskim deležam in njihovim narodom. Le z odločno akcijo in skupnim prizadevanjem vseh miroljubnih sil je mogoče zaustaviti imperialistično agresijo in zagotoviti mir v svetu.

OBISK SLOVENSkih SINDIKATOV KOROŠKIM SINDIKATOM

Skupna želja: tesnejši stiki

Ob koncu minulega tedna je odpotovala v Celovec sedemčlanska delegacija republiškega sindikalnega sveta, ki jo je vodil podpredsednik RS ZSS Andrej Verbič. S tem dvodnevnim obiskom koroškemu deželnemu vodstvu zveze avstrijskih sindikatov je tako republiški svet vrnil obisk avstrijskim sindikalnim delavcem iz minulega leta. Plodni in odkritosrčni razgovori med predstavniki koroških sindikatov in deželne delavske zbornice ter predstavniki slovenskih sindikatov so razkrili številne podobne probleme obeh organizacij in hkrati opozorili na možnost in nujnost medsebojnega sodelovanja ter izmenjave izkušenj pri njih reševanju. Ker pa se tokrat omejujemo le na poročila o obisku, želimo bralce opozoriti, da bomo v prihodnjih številkah objavili v feljtonu nekaj vtisov, ki si jih je novinar zapisal v svojo beležnico ob tem obisku na Koroškem in koroškem sindikatom.

Delovni program obiska je za prvi dan določal razgovor za okroglo mizo. Predstavniki koroškega deželnega vodstva zveze avstrijskih sindikatov ter delavske zbornice so najprej seznanili slovensko delegacijo z nekaterimi aktualnimi problemi, s katerimi se srečujejo. Že ta informacija je razkrila, da so problemi tostran in onstran meje močno podobni in da bi jih lahko združili na naslednji skupni imenovalec: kako pospešiti gospodarski razvoj, da bi tako okrepili materialni in s tem tudi družbeni položaj delavca.

Posebna tema živahnega razgovora o različnih gospodarskih in družbenih problemih, o tem kako se le-ti odražajo na Avstrijskem in še posebej na Koroškem, in spet kakšne so njihove pojavnne oblike pri nas, so seveda bili razgovori o problemih zaposlovanja naših delavcev na Koroškem. Zdaj je na Koroškem že zaposlenih približno 3400 delavcev iz Jugoslavije. Večina teh delavcev se je tudi že včlanila v avstrijske sindikate, ti pa jim zagotavljajo polno pravno in delovno zaščito ter načrtno skrb za izboljšanje njihovih delovnih in življenjskih pogojev. Zato so si bili

predstavniki obeh sindikalnih organizacij edini, da je treba tudi v prihodnje zaposlovati naše delavce samo preko pristojnih zavodov za zaposlovanje in hkrati vplivati na te delavce, da se včlanijo v tamkajšnje sindikate, kajti samo v tem primeru se bo mogoče izogniti izkoriščanju nekaterih delodajalcev in zagotoviti zares enake delovne in življenjske razmere našim delavcem, kot jih imajo avstrijski.

Po uradnih razgovorih pa je delegacija slovenskih sindikatov obiskala tovarno močnih krmil v Celovcu, ki je obrat koroške zadrudne zveze Reifeisen ter s predstavniki tovarne ter predstavniki sindikatov in delavske zbornice razpravljala o nekaterih problemih zadrudništva na Koroškem. Za tem si je delegacija ogledala tudi drugo največje avstrijsko tovarno čevljev Neuner v Celovcu ter se seznanila z organizacijo dela in proizvodnje. Druga dne obiska pa je delegacija slovenskih sindikatov obiskala vajensko šolo v Krivi Vrbi, katere ustanovitelj in financer so koroški sindikati in deželna delavska zbornica. Delegacija pa si je ogledala tudi nekatere okoliške počitniške domove avstrijskih sindikatov ter se seznanila s prizadevanji avstrijskih tovarišev pri skrbi za oddih in rekreacijo mladine in delavcev. S. B.

● STR. 2:

REZERVIRANI
STOLPEC

● STR. 3:

ZAVARUJMO PRAVI-
CO DO DELA

● STR. 4:

ZARADI POMANJKAJA
DENARJA STOP!

● STR. 5:

S KLADJIVOM
PO PRSTIH

● STR. 6:

MALA TRIBUNA
PROIZVAJALCEV

● STR. 8:

MAJHNA RIBA
ŽRE VELIKE

mercator

VEDNO
IN
POVSOD

REZERVIRANI STOLPEC

Franc Čagran

sekretar splošnega gradbenega podjetja Pomurje, Murska Sobota

Ali ima vaše podjetje svoj počitniški dom? Koliko znaša regres za dopust v vašem podjetju?

Svojega počitniškega doma nimamo, vendar to ne pomeni, da ne bi za člane našega kolektiva kje drugje organizirali letovanja. Dopuste lahko preživimo na različnih počitniških domovih občinskega sindikalnega sveta, in sicer v Piranu, Baški na Krku in na Madžarskem ob Blatnem jezeru. Za vsa tri letovišča je cena dnevnega bivanja enaka, 2200 S-dinarjev za odrasle in 1600 S-dinarjev za otroke naših delavcev. Vsak zaposleni dobi kot nadomestilo za K-15 26.000 S-dinarjev. Lani smo vsakemu delavcu dali 12 tisoč starih dinarjev ter po 6000 S-dinarjev za družinskega člana. Ker je pri nas precejšnje število delavcev, ki imajo doma kočke zemlje, dejansko izkoristi čas dopusta za oddih le malo delavcev. Tako je bilo lani le približno 30 tisoč, ki so v resnici izkoristili svoj dopust za oddih in počitek. Letos se je za dopust prijavilo le 20 delavcev, ki nameravajo preživeti svoj dopust v počitniških domovih. Da pa bi se vsaj enkrat na leto sešli vsi delavci, bomo organizirali dvodnevni izlet na Blatno jezero. Stroške za ta izlet bo v celoti nosilo podjetje.

Vinko Sodrznik

predsednik sindikalne podružnice, Usnjarski kombinat Konus, Slovenske Konjice

Kako je sindikat poskrbel za letošnje počitnice delavcev? Ste upoštevali tudi dejstvo, da je K-15 ukinjena in da stroški za potovanje niso tako majhni...?

Ker se je izkazalo, da se je po ukinitvi K-15 marsikdo odvedal letnemu oddihu, če v podjetju ni dobil ustreznega nadomestila, so samoupravni organi sklenili, da prejme v letošnjem letu sleherni član kolektiva na račun nekdanje K-15 po 18 tisoč starih dinarjev. Odločili smo se, da pri tem ne bomo delali razlik. Nadomestilo smo izplačali že v mesecu aprilu...

V podjetju imamo danes več interesentov za lastne počitniške kapacitete, kot pa imamo možnosti. V Novem Vinodolu imamo namreč le 4 vikend hišice, v Piranu pa smo vzeli v najem 15 postelj, kar pa vse skupaj še vedno ne zadošča našim potrebam. Zato smo se letos odločili za nakup lepega počitniškega doma v Novem Vinodolu s 45 posteljami, ki pa bo služil svojemu namenu šele prihodnje leto. Potreben je namreč adaptacije, ki se bo zavlekla tja do naslednje počitniške sezone.

Menim, da smo tudi vprašanje cen rešili kolikor toliko zadovoljivo. V vikend hišicah velja ležišče 500 dinarjev dnevno - hrano si tu ljudje pripravljajo sami, v Piranu pa bo znašala dnevna oskrba 1300 starih dinarjev dnevno, ali skoraj za polovico manj, kot pa znaša polna ekonomska cena. Za otroke do 12 let bo veljala polovična cena, otroci do 4 let starosti pa bodo imeli v Piranu brezplačne počitnice.

Šarika Ficko

tajnica sindikalne podružnice obrata perilo v Muri, Murska Sobota

Pred letošnjo sezono dopustov ste v kolektivno veliko razpravljali o denarni pomoči za dopuste. Kako se je končno odločil delavski svet, kako v vašem kolektivu tudi sicer skrbite za oddih in rekreacijo zaposlenih?

Lani smo bili lahko bolj radodarni. Vsakdo je dobil regres za dopust v višini mesečnega osebnega dohodka. Letos se bomo morali žal odreči regresom za dopust, razdelili bomo le nadomestila za K-15 po 19.000 S-dinarjev na zaposlenega. V sedanjem razmerah pri najboljši volji ne moremo odvojiti več sredstev.

Za organizacijo rekreacije in oddiha pa skrbi pri nas sindikat. Izvršni odbor sindikalne podružnice je izdelal poseben program izletov in drugih oblik rekreacije. Pri nas je že v navadi, da veliko potujemo. Letos imamo v načrtu krožne izlete v Italijo, Avstrijo in na Madžarsko, po domovini pa v znane turistične kraje. Večji del stroškov za izlete plača vsak posameznik, del pa tudi sindikat. Letos opažamo med delavci manjše zanimanje za potovanja, včasih pa se nas je nabralo za 5 avtobusov.

Na dopust odhajamo vsi hkrati, in sicer v juliju. Zaradi take organizacije dela si seveda za 1700-članski kolektiv ne moremo omisliti počitniškega doma. Navzlic temu pa naši delavci niso prikrajšani za cenen dopust. Kadrovska socialna služba in sindikat se povezujejo z drugimi počitniškimi domovi, tako da gostujejo naši delavci vsako leto v šestih, večinoma obmorskih počitniških domovih drugih kolektivov.

Kaj zavira razvoj samoupravnega prava?

(Nadaljevanje s 1. strani)

vsiljujejo tudi »črkarsko« razlago samoupravnih aktov — če so usklajeni s črko in besedo zakona. To pa navaja samoupravljavce k temu, da pri ustvarjanju svoje notranje zakonodaje predvsem pazijo, da ne bi prišli v navzkriž z raznim predpisi, namesto da bi poskušali svoje probleme urejati na način, ki ustreza pogojem njihovega dela.

Sindikati že dolgo poudarjajo, da mora zakonodaja, ki ureja samoupravna področja, izvirati iz samoupravne prakse, ne pa iz glav ljudi, ki si jo izmišljajo v pisarnah, ne da bi povprašali za mnenje sindikate in delovne organizacije. Svoj čas so se sindikati že uprli nenehnemu »produciranju« najrazličnejših predpisov in zahtevali, da Centralni svet ZSJ v tem smislu intervencira v zvezni skupščini. Kaže pa, da ta intervencija ni pomagala in zato predlog, ki ga je bilo slišati v razpravi predsedstva: naj se sindikati odločno uprejo poplavi vseh mogočih predpisov in svetujejo delovnim kolektivom, da te predpise enostavno bojkotirajo...

STALNOST IN ENOSTAVNOST PREDPISOV — TO JE ŽELJA SAMOUPRAVLJAVCEV

Delovni kolektivi — je bilo poudarjeno v razpravi — težijo za stalnostjo in enostavnostjo predpisov in zakonodaje sploh, saj morajo te predpise predvsem razumeti, če si jih hočejo zapomniti in jih izvajati...

Znano pa je, da je naša zakonodaja daleč od stalnosti, še bolj pa morda od enostavnosti in razumljivosti. In znano je tudi, s kakšnimi kadri razpolagajo delovne organizacije za izgrajevanje notranje zakonodaje. Sindikat bi moral zahtevati, da to delo opravljajo zares samo ljudje, ki imajo zanj ustrezno znanje.

Dejstvo pa je, da za pomanjkljivo samoupravno urejenost medsebojnih odnosov v delovnih kolektivih ni kriva samo močno pretirana razvejanost državne zakonodaje, temveč tudi pomanjkljiva notranja organizacija podjetij, pogosto pa tudi odpora posameznikov, da se posamezna vprašanja uredijo z notranjo zakonodajo. To velja recimo za ureditev reelekcije, minimalne predpisane izobrazbe za zaposlitev v posameznem podjetju itd. itd. V takih primerih seveda ne more biti izgovorov na zunanje činitele, temveč morajo te zadeve urediti izključno samoupravljavci sami.

SINDIKATI MORAJO VZTRAJATI NA ENOTNI SAMOUPRAVNI UREDITVI KLJUČNIH VPRAŠANJ

Svoj delež pri stagniranju samoupravnega prava imajo tudi občinske skupščine, ki so v zadnjem času zanemarile svojo pomoč pri nadaljnjem izgrajevanju te zakonodaje. To, da ima novogoriška občinska skupščina posebnega uslužbenca (pravnik), ki se bavi samo s spremljanjem in evidentiranjem samoupravnih aktov delovnih organizacij, je danes izjemen primer...

Poseben problem je nadzor nad izvajanjem delovne zakonodaje, oziroma sploh spoštovanje predpisov o samoupravnih odnosih. Sodišča o tem razpravljajo samo takrat, kadar razsojajo o raznih sporih; delno — toda samo delno — imajo tak nadzor službe pravne pomoči pri občinskih sindikalnih svetih; delovna inšpekcija pa je tudi izgubila večji del svojih pristojnosti, oziroma je kadrovsko zelo pomanjkljivo organizirana. Problematika področja delovnih odnosov pa se zaostruje in sindikati bodo moralj resno postaviti vprašanje nadzora zakonitosti, saj delovni ljudje samouprav-

ljanja ne ocenjujejo po parolah, temveč po tem, kako ga občutijo na svoji koži...

Sindikati — je bilo poudarjeno na zaključku razprave — so razgibali desetstisoče samoupravljavcev, ko smo sprejeli mali samoupravne akte delovnih organizacij; danes, ko moramo izpopolnjevati notranjo zakonodajo, pa se morajo organizirati tako, da bodo kos tej nalogi. Mnogo bolj kot do sedaj je treba popularizirati dobre rešitve posameznih vprašanj, do katerih so se dokopali v marsikateri delovni organizaciji. Predvsem pa je potrebno, da strokovni sindikati točno povedo, katera vprašanja in kako morajo ta vprašanja biti urejena v samoupravnih aktih določenih panog gospodarstva. S predpisi res ne moremo urediti prav vseh medsebojnih odnosov, drži pa tudi, da so vprašanja, za katera sindikati menijo, da morajo biti urejena na čisto določen način. Glede poplave državnih predpisov pa je bilo sklenjeno, da bo predsedstvo dalo Centralnemu svetu ZSJ pobudo za razpravo o samoupravnem urejanju delovnih razmerij, po kateri naj bi potem CS ZSJ dal zvezni skupščini in ustavnemu sodišču ustrezne predloge.

Predsedstvo je na tej seji sprejelo tudi izjavo v zvezi z izraelsko agresijo na arabske narode. To izjavo je pripravila posebna komisija na podlagi razprave o tem problemu, ki jo je predsedstvo vodilo na torkovi seji, ki je bila posvečena izključno temu vprašanju. O svojih stališčih do izraelske agresije bo predsedstvo obvestilo sindikalne organizacije še podrobneje, hkrati pa zadaja vsem sindikalnim forumom, ki vzdržujejo stike z inozemskimi sindikati, nalogo, da naša stališča tolmačijo tudi predstavnikom teh sindikatov.

MILAN POGAČNIK

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

GORNJA RADGONA:

Občinski sindikalni svet Gornja Radgona je na zadnji razširjeni seji analiziral letošnje občne zbere sindikalnih podružnic. Večinoma so bili dobro pripravljene in pomenijo velik vsebinski napredek primerjavi s prejšnjimi občnimi zbori. Na občinskem sindikalnem svetu štejejo med najuspešnejše občne zbere zbor radgonskega kmetijskega kombinata, kjer so člani sindikata, zlasti pa neposredni proizvajalci, dali več koristnih predlogov za izboljšanje gospodarjenja v podjetju. Gradili pa so tudi neenotnost strokovnjakov pri strokovnem svetovanju in vodenju proizvodnje. Na uspešnem zboru v gostinskem podjetju v Radgoni, na katerem so v razpravi sodelovali skoraj vsi člani kolektiva, so med drugim tudi zahtevali, naj se odpravi neenakopraven položaj družbenega in zasebnega gostinstva, ki se kaže v previsokih obdavčitvah družbenega sektorja. T. S.

MURSKA SOBOTA:

Občinski sindikalni svet Murska Sobota je nedavno sklical posvetovanje s predsedniki in tajniki novoustanovljenih medobčinskih odborov sindikatov za Pomurje. Osrednja tema posvetovanja je bila koordinacija in programiranje dela medobčinskih odborov strokovnih sindikatov in občinskih sindikalnih svetov. V razpravi so menili, da bo potrebno ne glede na formalne občinske meje tesneje kot doslej povezovati sindikalne podružnice določenih panog, kar bo pripomoglo k večji aktivnosti sindikalnih podružnic. Prav strokovni odbori pa bodo lahko nudili čimveč neposredne pomoči sindikalnim podružnicam. Pomurje ima že sedaj precej skupnih služb, od tod tudi skupne naloge na področju prosvete, zdravstva, socialnega zavarovanja, inšpekcijskih služb in bančne službe. Tudi kmetijsko, storitvena dejavnost in druge panoge gospodarstva imajo podobno problematiko, za katero je potrebno enotno reševanje. Prav zato so medobčinski odbori strokovnih sindikatov tembolj potrebni. A. H.

CELJE:

Občinski sindikalni svet Celje je organiziral uspešen seminar za predsednike, tajnike in člane izvršnih odborov sindikalnih podružnic. Ker seminar trajal le 3 dni, problemov pa je bilo veliko, mnogi udeleženci niso mogli poseči v razpravo. Zato bi v bodoče morda kazalo organizirati seminarje po panogah, tako da bi res lahko obdelali vsa specifična vprašanja, ki se nam zastavljajo ob delu. F. D.

ČRNOMELJ:

Občinski sindikalni svet Črnomelju je te dni pripravil 15-urni seminar za novoizvoljena vodstva sindikalnih podružnic v občini. Na seminarju so obravnavali predvsem vprašanja, ki se v delovnih organizacijah porajajo ob ureditvi in izvedbi reforme, nato probleme delitve dohodka in nagrajevanja po delu, notranje zakonodaje in samoupravljanje ter konkretne programe za delo sindikalnih in metode dela sindikalnih podružnic. Sodiijo, da bo seminar, ki je zajel kakih 60 sindikalnih delavcev v občini, precej pripomogel k uspešnejšemu delu sindikalnih podružnic v prihodnje, zlasti še, ker je bilo letos za predsednike in tajnike sindikalnih podružnic v črnomeljski občini izvoljenih več ljudi z višjo izobrazbo kot prejšnja leta. R. S.

PO USTANOVNEM OBČNEM ZBORU MESTNEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV KMETIJSTVA, ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE LJUBLJANA:

VETO SINDIKATOV

Poročali smo že, da so se v začetku minulega tedna sestali predstavniki sindikalnih podružnic kmetijstva, živilske in tobačne industrije na področju Ljubljane, da bi ustanovili svoj mestni odbor in se tako bolj organizirali za bodoče delo. Omenili smo tudi že, da so predstavniki sindikata na tem svojem zboru načeli številne materialne in družbene probleme, ki opredeljujejo položaj proizvajalca, ter se pri tem izrekli tudi za stališča, ki jih bodo sindikati zagovarjali v prihodnje pri reševanju teh problemov. Zato naj tokrat izpolnimo naš dolg in nekatera od njih vsaj na kratko posredujemo širši javnosti.

Ko bi hoteli govoriti o osnovni značilnosti prizadevanj sindikatov, potem bi vsekakor morali spregovoriti o tem, da je bore malo visoko zvenecih besed o tem, kako bi bilo potrebno zaščititi delavca, mu izbrbiti boljši moralni in družbeni položaj, besed, ki se potem v vsakdanjih razmerah tako rade sprevržejo v prazne marnje. Namesto tega so se sindikati oprilejeli veliko bolj realističnega spoznanja: samo s prizadevanji za intenzivnejšo gospodarsko rast bo mogoče zagotoviti proizvajalcu tudi boljše materialne pogoje. Z drugimi besedami, sindikati opozarjajo, da je v prvi vrsti od delovnih organizacij, od proizvajalcev in od tega, kako se bodo znali organizirati za intenzivnejše gospodarjenje, odvisen dejanski razvoj materialnih in družbenih odnosov.

Ekonomska analiza premikov, ki so posledica reformiranega gospodarskega sistema, razkriva, da je v teh dejavnostih v primerjavi z letom 1965 porasel lani celotni dohodek za 24%, narodni dohodek za 21%, dohodek za delitve za 48%, skladi za 114% in neto osebni dohodki za 38%. Intenzivnost sprememb je seveda po posameznih dejavnostih različna. Tako je na primer v kmetijstvu porasel dohodek za delitve v enega zaposlenega od 141.000

N-din v letu 1965 na 210.000 N-din, skladi od 6.600 N-din na 28.000 N-din; v živilski industriji je porasel dohodek za delitve od 212.000 N-din v letu 1965 na 332.000 N-din v minullem letu, skladi pa od 75.000 na 150.000 N-din; v tobačni industriji je na zaposlenega v letu 1965 odpadlo 144.000 N-din dohodka za delitve, v minullem letu 168.000 N-din, pri ustvarjenih skladih pa 33.000 N-din v letu 1965 ter 36.000 N-din v minullem letu.

Ne da bi se spuščali v presojo vzrokov, zakaj tolikšne razlike v povečanju materialne osnove posameznih dejavnosti, v čem so morebitni objektivni in subjektivni vzroki zanje, bi se vendarle lahko odločili za trditve, da se je bistveno izboljšal materialni položaj delovnih kolektivov. Vendar pa je taka trditev le na pol resnična. Dodati ji je namreč treba nekaj novih pojasnil.

Resničen gospodarski razcvet je v času po reformi doživela le živilska industrija, saj so s spremenjenimi gospodarskimi instrumenti močno porasla njena sredstva za sklade in za krat večji, če ne bi bile kmetijstvu bi bili skladi približno dvakrat večji, če bi ne bilo kmetijske delovne organizacije v tolikšnem obsegu obremenjene z odplačili anuitet in izgub iz mi-

nulih let. Zato akumulacija v tej dejavnosti še ne omogoča intenzivnejše modernizacije proizvodnje, zlasti pa ne izpopolnitve in aktiviranja vseh obstoječih kapacitet. Najbolj kritične pa so razmere v tobačni industriji, v našem primeru v Ljubljanski tobačni tovarni. Relativno nizek dohodek je posledica zmanjšanja realizacije, ta pa je spet posledica občutnih podražitev tobačnih izdelkov. Tako tudi v tej dejavnosti nizka akumulativnost ne zagotavlja intenzivnejšega napredka.

Ob vsem tem pa velja zlasti v kmetijstvu in tobačni industriji opozoriti tudi na neki drug vidik. Sindikati namreč zatrjujejo, da si v številnih delovnih organizacijah prizadevajo reševati akumulativnost na račun osebnih dohodkov. Tako niso redki primeri, ko delavci prejemajo osebne dohodke izpod minimuma življenjskih stroškov, da so v prenekanter delovni organizaciji realni osebni dohodki letos nižji, kot pa so bili lani, čeprav so bili že lanski marsikje nižji od predlanskih.

In na tako politiko zategovanja pasu in zadrževanja osebnih dohodkov za porastom produktivnosti dela so sindikati izrekli svoj veto. Pri tem pa so udeleženci v razpravi opozorili na številne še neizkoriščene možnosti v intenziviranju gospodarjenja, ki bi lahko zagotovile višji dohodek in višjo akumulativnost teh dejavnosti. A da ne bi ponavljali že tolikokrat izrečenih problemov — vsi so razpeli na relaciji organizacija proizvajalca in poslovanja, kadrovskega problema, poslovno tehnično sodelovanje, zainteresiranost neposrednega proizvajalca pri gospodarjenju in upravljanju!

Zato so se tudi udeleženci v razpravi zavzeli, da naj bi na novo ustanovljeni mestni odbor v prihodnje temeljito preanaliziral vse te probleme ter skupaj s sindikalnimi podružnicami terjal ustrezne rešitve od upravnih tehničnih vodstev in služb. S. B.

LJUBLJANA nama

NAJVEČJA VELEBLAGOVNICA V SLOVENIJI VAS VABI, DA JO OBIŠČETE

Obišcite tudi naši poslovalnici, ki sta tudi v središču Ljubljane:

- blagovnico s stanovanjsko opremo pri Tromostovju (Wolfova 1) in
- blagovnico konfekcije »Elita«, Čopova ulica 7

Z USTANOVNEGA OBČNEGA ZBORA MESTNEGA ODBORA SINDIKATA PROMETNIH DELAVCEV V LJUBLJANI

Zavarujmo pravico do dela

Nekje čisto na koncu pripravljenega gradiva za ustanovni občni zbor ljubljanskega mestnega sindikalnega odbora za prometne delavce in veste je iniciativni odbor omenil, da se tudi v prometu »vsiljuje problem odvečne delovne sile in s tem odpuščenja delavcev oziroma se že kaže potreba po delovni preusmeritvi«.

Na ustanovnem občnem zboru pa sta bila prav zaposlovanje in razprava, kako preprečiti naraščajočo brezposelnost in nespoštovanje delavskih pravic, osrednje vprašanje, ki naj bi se mu po mnenju delegatov čimbolj posvetil tudi novo izvoljeni odbor.

»Delavca, ki ima osemčlansko družino, so odpustili. In

druga dva tik pred upokojitvijo. »Kje je bil takrat sindikat?« je v uvodnem govoru retorično vprašal delovni predsednik. »Če kritiziraš na sindikalnem sestanku, te zavrnejo: »Pojd, če nisi zadovoljen. Ponekod vodijo črno knjigo, ne za strokovne nepravičnosti, ampak za osebne zadeve. Delavec je poklican pred

disciplinsko komisijo, vodilne pa samo opozorijo. Ko zbolíš, nate vse pozabi... Naš sindikat naj se zato ostro zoperstavi takšni nehumanosti in izigravanju delavskih pravic. Samoupravljajenje in sindikalno delo moramo uskladiti v prid vseh delavcev.

In že se je razveljavila razprava o uzurpaciji delavskih pravic. Nekateri delegati so žolčno napadli dosedanje sindikalno delo, češ zakaj so sindikalna vodstva to dovolila, ko imamo vendar že petnajst let delavsko samoupravljanje in živimo v državi, kjer ni več družbenih razredov, ampak en sam — delavski raz-

red... Nekdo je predlagal, naj bo v sindikalnih vodstvih čimveč neposrednih proizvajalcev, da sindikat ne bo podpiral politike tistih samoupravnih organov, ki jim brezdušno jemljejo temeljno pravico — pravico do dela, namesto da bi poiskali možnosti za dodatno proizvodnjo in zaposlitev tistih, ki so ob aktiviranju notranjih rezerv odveč.

Kasneje je postala razprava treznejša in bolj konstruktivna.

ZAKAJ JE PRVI REFORMNI UKREP SPISEK DELAVCEV, KI BODO ODPUŠČENI?

Te spiske po stari praksi obravnava ozek krog ljudi, po navadi samo upravno-tehnična in družbeno-politična predstavnika delovnih kolektivov, namesto da bi o odpustih razpravljali skupaj z neposrednimi proizvajalci in ravno tako skupaj z njimi iskali manj bolečo rešitev. Če se najdejo možnosti za proizvodno dopolnitev, za opravljanje različnih uslug, ki jih primanjkuje...

Sindikat pa bi užival večjo veljavo, če ne bi predsednik sindikalnega odbora ali kvečjemu ves sindikalni odbor zavzemal stališč, zvarjenih v eni ali nekaj glavah, sindikalno članstvo pa puščal ob strani tudi pri zelo pomembnih odločitvah.

Zakaj, na primer, sindikalna vodstva v delovnih organizacijah še sedaj, ko dve tretjini mladine ne dobi dela, četudi se je izšlo, dovoljujejo, da kakih 10 % kolektivov sestavljajo honorarci, mladina pa medtem strokovno otepeva in jo česta moralno ogroža, zlasti če starši nimajo večjih dohodkov. Med temi honorarci ni upokojenih transportnih delavcev, ki se jim do upokojitve zaradi same narave dela razpenja delovni dan v noč in daleč prek osem ur — med honorarci so ljudje, ki se poprej niso telesno izčrpali.

Če bi sindikalna vodstva zahtevala, da delovna mesta honorarcev zasedejo mladi in perspektivni ljudje, če bi zahtevala, da se vsa odgovorna mesta ustrezno strokovno zasedejo in bi stali vsi proizvajalci za njimi, bi morali tudi tako imenovani izrojeni samoupravni organi upoštevati njihove zahteve in ravno tako strokovni kolegiji, ki marsikatero samoupravno vprašanje rešujejo za štirimi stenami...

Če bodo te misli vključene v delovno vodilo novo izvoljenega mestnega odbora transportnih delavcev in jih bo spoštoval, se med članstvom ne bo več ponovilo vprašanje: »Čemu sploh potrebujemo sindikat?« Ma-

Vsem sindikalnim podružnicam in vodstvom

(Nadaljevanje s 1. strani) Graditev socialističnih družbenih odnosov in razvoj samoupravljanja nas obvezuje, da se posebno pozornostjo vključimo v to proslavljanje, ki bo toliko bolj slovesno, če bo vtakano v naše družbene in delovne napore ter naloge, ki so letos pred nami, in povezano z našimi revolucionarnimi pridobitvami v zadnjih desetletjih.

Delovne organizacije, v katerih člani sindikata in sploh vsi delovni ljudje izpolnjujejo svoje delovne in samoupravne naloge ter dosegaajo proizvodjalne in druge uspehe, najbolj lahko oživijo pomembnost in širino proslavljanja. Se prav posebej pa bi bilo zaželeno, da bi okto-brsko revolucijo približali mladi generaciji v podjetjih in šolah. Če bomo v podjetjih in šolah proslave povezovali z delom in učenjem ter ideje okto-brske revolucije s sedanjimi gibanji v svetu in pri nas, potem tudi ne bo težko doseči, da bo vsak mlad človek resnično želat spoznati velike dogodke preteklih desetletij.

Sindikalne podružnice naj bodo pobudnice dobro organiziranih in čimbolj kvalitetnih programov proslav. Pri tem naj bi sindikalnim podružnicam pomagali občinski sindikalni sveti, delavske univerze, šole, kulturno-prosvetne organizacije itd. Menimo, da ne bo odveč, če glede vsebine programa opozorimo tudi na naslednje:

Dogodki, ki so se odvijali pred okto-brskimi dnevi, bo! sovetov za oblast in ustvarjanje prve proletarske države, zgodovinska vloga Lenina v obdobju

pred oktobrom in med revolucijo, uspehi Sovjetske zveze pri graditvi socialistične družbe, njena vloga v drugi svetovni vojni in v boju za mir, velik tehnični, znanstveni in kulturni napredek v Sovjetski zvezi itd. — vse to daje široke možnosti, da bi bile proslave v delovnih organizacijah, v šolah in drugod vsebinsko čimbolj bogate.

Zmaga okto-brske revolucije je neposredno vplivala tudi na revolucionarno gibanje in pomembne zgodovinske dogodke pri nas, zato je prav, če proslavljanje posameznih pomembnih dogodkov povežemo s proslavljanjem okto-brske revolucije (npr. upor kotorskih mornarjev, generalna stavka in stavka železničarjev, stavka rudarjev v Trepči, 30-letnica prihoda tovariša Tita na čelo Komunistične partije Jugoslavije, pomembne revolucionarne akcije pred drugo svetovno vojno, prvo in drugo zasedanje AVNOJ, velike bitke v NOV, obletnice osvajanja mest, obletnica uvajanja samoupravljanja pri nas, obletnice kulturno-umetniških in športnih društev itd.). Ob najrazličnejših proslavah in drugih priložnostih naj bi v kolektivih in na prireditvah povabili tudi udeležence okto-brske revolucije in narodnoosvobodilne vojne, organizatorje velikih stavk itd.

Prav bi bilo, če bi proslavljanje okto-brske revolucije povezovali s proslavljanjem pomembnih obletnic v delovnih organizacijah, s poudarjanjem uspehov delovnih kolektivov in posameznikov; s proslavljanjem

obratovanja novih objektov itd. Tudi volitve v delavske svete, najrazličnejši simpoziji, kongresi, posvetovanja, zbori samoupravljalcev, občni zbori sindikalnih podružnic in drugih organizacij so priložnosti, da v vse to vključimo proslavljanje obletnice okto-brske revolucije.

Seveda ne smemo pozabiti na najrazličnejše kulturne in športne manifestacije, ki prav tako dajejo možnost, da bi bilo proslavljanje čimbolj pestro in bogato. Tudi prizadevanja kulturno-umetniških društev in klubov v delovnih kolektivih, razstave, filmske predstave, priložnostna predavanja in članki v tovarniškem tisku, ki bodo posvečeni okto-brski in naši revoluciji, delu in svobodi ipd., naj odsevajo revolucionarni duh solidarnosti delovnih ljudi pri ustvarjanju in poglobljanju pridobitev velike okto-brske revolucije.

Delovna skupina v centralnem svetu ZSJ, ki je zadolžena za proslave 50-letnice okto-brske revolucije, vam je vedno na voljo za izmenjavo izkušenj, mnenj oziroma za kakršnokoli drugo pomoč. Ta skupina vas bo tudi v najkrajšem času obvestila o tovrstni dejavnosti po vsej državi.

Skupaj s Socialistično zvezo se zavzemamo, da bo proslavljanje okto-brske revolucije organizirano v vsakem delovnem kolektivu in da bo pri tem udeležen vsak naš delovni človek-občan.

PRESEDSTVO
CENTRALNEGA SVETA ZSJ

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:
V decembru 1966 sem imela še 10 delovnih dni dopusta. Dne 5. 12. 1966 sem zbolela ter sem bila vse do 26. 1. 1967 v bolniškim staležu. Ko sem se vrnila na delo, so mi v delovni organizaciji sporočili, da mi je letni dopust zapadel, ker ga nisem izkoristila v letu 1966. Ker nisem kriva, da svojega letnega dopusta nisem izkoristila do konca leta 1966, me zanima, ali lahko zahtevam, da se mi neizkoriščen letni dopust plača in v kolikem času lahko delovni organizaciji postavim tak zahtevek? — K. F. — Luče

Delavec ima samo med letom pravico do letnega dopusta in se zato njegovo koriščenje ne more prenašati iz enega v drugo koledarsko leto. Izjemoma lahko v smislu 6. odstavka 63. člena temeljnega zakona o delovnih razmerjih prenesejo svoj letni dopust iz tekočega v naslednje koledarsko leto člani morskih in rečnih trgovskih ladij in delavci, ki delajo v tujini. V primeru, da ste imeli odobreno s strani delovne organizacije, da preostalih 10 dni izkoristite v letu 1966 v času od 5. decembra dalje in ste takrat zboleli, nimate pravice niti do prenosa ostanke dopusta v leto 1967 niti pravice do odškodnine za neizkoriščen letni dopust. Tako odškodnino bi namreč lahko zahtevali le, če po krivdi delovne organizacije niste izkoristili v letu 1966 vsega svojega letnega dopusta, ker vaš bolniški stalež v 1966 času, ko bi morali koristiti svoj letni dopust, ne predstavlja krivde s strani delovne organizacije.

Upravičeni pa bi bili do te odškodnine, če bi vam delovna organizacija že odobrila letni dopust v celoti, ki ste ga tudi že nastopili, vendar ste ga kasneje na željo ali zahtevo delovne organizacije prekinili; v času do 5. 12. 1966 pa niste prejeli obvestila, da koristite ta preostanek neizkoriščenega dopusta. V tem primeru smatram, da bi delovna organizacija nosila krivdo, da niste svojega dopusta izkoristili v celoti, zato bi vam šla odškodnina v višini osebnega dohodka oziroma nadomestila, ki je določen v splošnih aktih vaše delovne organizacije za čas, ko je delavec na dopustu.

To odškodnino lahko zahtevate od vaše delovne organizacije v roku 2 let, pred vložitvijo tožbe pa se obrnite s pismenim zahtevkom na njen organ upravljanja.

A. POLJANSEK

VPRAŠANJE:
V pravilniku o nadomestilu osebnega dohodka za čas bolezenskega staleža do 30 dni je naša delovna organizacija določila, da delavcu ne gre nadomestilo v primeru:
• če namenoma povzroči svojo nezmožnost za delo;
• če ne izpolnjuje navodil zdravnika;
• zaradi poškodb pri delu, ki so posledica neupoštevanja varnostnih predpisov;

• zaradi vseh drugih poškodb, povzročenih po krivdi delavca (pretepi, pijanost itd.).
Ali so te določbe pravilnika zakonite?
Menim, da bi bilo podjetje v teh primerih upravičeno le do povrnitve škode (regresa), ne pa da delavcu tega ne izplača, ker lahko s tem ogroža njegovo preživljanje.

P. J. — Ljubljana

Višino nadomestila osebnega dohodka za prvih trideset dni zadržanosti od dela zaradičasne nezmožnosti (bolniški stalež), določenega zdravljenja ali medicinskih preiskav med delovnim časom ali zaradi negovanja zbolelega družinskega člana določa delovna organizacija v statutu ali drugem splošnem aktu (pravilniku) za delavce, ki so pri njej v delovnem razmerju (1. odstavek 60. člena temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju, Ur. list SFRJ, št. 22/62, 53/62, 15/65, 29/66 in 52/66). Vendar delovne organizacije po izrecni določbi 3. odstavka 60. člena omenjenega zakona ne smejo določiti nadomestila nižje od 50 % osnove.

V katerih primerih zavarovanec nima pravice do nadomestila med časno nezmožnostjo za delo oziroma kdaj mu nadomestilo presahne, določa zakon v svojem 53. členu (če si nalašč povzroči nezmožnost za delo, če namerno preprečuje ozdravljenje oziroma uporabi za delo, če se brez opravičenega vzroka ne odzove vabilu na določeni zdravniški oziroma komisijiški pregled, če dobiva med bolezenskim dopustom osebni dohodek ali če se ukvarja z gospodarsko dejavnostjo). Te zakonske določbe lahko delovna organizacija vnese v svoj splošni akt (pravilnik), ni pa to nujno, ker se morajo tudi sicer obvezno uporabljati.

Izven teh primerov pa delovna organizacija ne more določiti, da delavcu ne gre pravica do nadomestila osebnega dohodka.

Zato menimo, da je v nasprotju z določbo 53. člena omenjenega zakona delovna organizacija določila, da delavec nima pravice do nadomestila v primeru poškodb, če ni upošteval varnostnih predpisov in v drugih primerih poškodb, ki si jih je povzročil po svoji krivdi.

M. VEHOVEC

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Na nedavnem ustanovnem občnem zboru sindikata gradbenih delavcev v Mariboru so mariborski gradbenici znova omenili znane težave gradbeništva in neusklajene, pogosto nepoštenne poslovne odnose med gradbenimi podjetji. Za razliko od mnogih dosedanjih srečanj pa so pretežni del razprave na tem občnem zboru posvetili subjektivnim vzrokom za slabšo gospodarsko rast gradbeništva. Prav zaradi takšne razprave je nedavni občni zbor mariborskih gradbincev z bogato, tvorno razpravo presegel mnoga podobna dosedanja srečanja sindikata gradbenih delavcev. Zbor mariborskih gradbincev je namreč resno opozoril strokovna in upravna vodstva gradbenih podjetij, da se kot sindikat ne more strinjati z nekaterimi nestrokovnimi in zastarelimi poslovnimi in tehnološkimi rešitvami, s katerimi zavirajo učinkovito gospodarenje naprednih, sodobnih gradbenih organizacij.

OB USTANOVNEM OBČNEM ZBORU SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV V MARIBORU

TAKO IMENOVANE NOTRANJE REZERVE

Zaradi občutno manjšega obsega gradbenih del se pripravljajo na konkurenčni spopad v večini primerov vsako podjetje zase. V bitki za delo se strokovna vodstva v mnogih primerih tehnološko in poslovno slabo pripravljajo na licitacijo. Ne glede na to, da že vnaprej vedo, da s cenno ne bodo zmogli stroškov gradnje, prevzamejo delo za vsako ceno, ker se zanašajo, da ga bodo pač spet »kreditirali« delavci iz lastnih žepov. Mariborski gradbeni delavci so na občnem zboru svojega sindikata opozorili, da se na račun takšne poslovne politike ne morejo večno odrekati boljšim življenjskim pogojem, hkrati pa so poudarili, da so kot sindikat odgovorni za življenjski standard delavcev in da terjajo zato od vodstev gradbenih podjetij takšne poslovne in tehnološke rešitve, ki bodo zagotovile podjetjem normalni poslovni uspeh in boljše življenjske razmere kolektiva.

NEKATERI ZIDAJO, KOT SO ZIDALI PRED 50 LETI

V mnogih gradbenih podjetjih posvečajo veliko večjo skrb delitvi dohodka, pre malo pa govorijo o tem, kako bi ustvarili večji dohodek. In vse pre malo je odločnih zahtev po spremembi metod dela in poslovanja. Za mnoga gradbena podjetja so namreč še vedno značilni organizacijska dela, tehnološki postopek in poslovanje izpred petdesetih let. V podjetjih bi morali biti praveci »veleumi«, da bi znali milijarna sredstva pametno obračati pri tako zastarelem načinu poslovanja. Za rešitev proizvodnih problemov je napredni svet preizkusil in osvojil nove metode organizacije proizvodnje, pri nas pa jih poznajo le redka podjetja. Bistvo teh metod je modernizacija proizvodnje ne le z zahtevnimi investicijskimi naložbami, ampak tudi s preprostejšimi rešitvami, ki terjajo predvsem strokovno znanje. Poleg racionalnejše proizvodnje pa v svetu rešujejo z modernimi metodami tudi delovne pogoje, medtem ko se pri nas še vedno dogaja, da na primer delavci ročno mešajo beton in ga z ožuljenimi rokami prenašajo na nosilih z enega konca na drugega. Pri takšnem delu pa v delovnih organizacijah

celo verjamejo, da je tak način dela veliko cenejši, kot če bi ga opravil stroj.

Podobnih primerov je v gradbeništvu še veliko. Napredne delovne organizacije jim pravijo notranje rezerve. Ko pa sklicujejo strokovna združenja seminarje, da bi seznanila strokovnjake v delovnih organizacijah, kako je potrebno reševati proizvodne probleme po znanstveni metodi in iskati tako imenovane notranje rezerve, sedi na seminarjih le nekaj udeležencev.

GREHI SO V SLABIH KALKULACIJAH

Poleg zastarele organizacije proizvodnje pa tepe mnoge gradbince preživeli način preračunavanja cene in finančnega in operativnega načrtovanja. V slabih kalkulacijah tiči največ grehov, so poudarili nekateri udeleženci občnega zbora sindikata gradbenih delavcev v Mariboru, za nepošteno konkurenco na licitaciji. Tudi na tem področju so znane nekatere nove metode, ki so jih tudi pri nas že usvojili v nekaterih podjetjih. Nekateri delegati so tako omenili »mrežno planiranje« — metodo operativnega kratkoročnega planiranja. Z mrežnim planiranjem je mogoče zelo racionalno planirati proizvodnjo, trdijo zagovorniki te metode, usklajevati delo posameznih kooperantov ali delovnih skupin pri posameznih ali večjih skupinih objektov. S tem načinom planiranja je mogoče preveriti tudi realnost proizvodnih rokov, ki jih narekuje investitor, ekonomičnost uvedbe večizmenskega dela in obenem predvideti potrebna finančna sredstva za, denimo, preudarno zalaganje z materialom.

Ko so govorili na občnem zboru o vseh teh vprašanjih, so povedali tudi glavni vzrok, zakaj se pri nas tako počasi oprijemamo novih znanstvenih metod organizacije proizvodnje in poslovanja in če se mnogi ne morejo odreči »zidarjenju«, ki je bilo moderno pred več desetletji.

I. VRHOVČAK

TOVARNA
SANITETNEGA
MATERIALA - DOMŽALE

NA POTOVANJU, IZLETU, DOPUSTU,
POD ŠOTOROM, V AVTOMOBILU,
POVSOD NAJ VAS SPREMLJA
ZELO PRAKTIČNA POTOVALNA APOTEKA
IZDELEK

TOVARNE SANITETNEGA
MATERIALA - DOMŽALE

BOLJE POTOVALNA APOTEKA
BREZ POŠKODBE, KAKOR POŠKODBA
BREZ POTOVALNE APOTEKE

DOPIŠNIKI POROČAJO

ŽELEZARNA ŠTORE:

Družbeno politične organizacije v Železarni Štore letos že drugi organizirajo drugi razred šole za samoupravljavce. Program šole bo zajemal predvsem ekonomsko poslovna vprašanja, za razliko od prvega razreda v lanskem letu, ko so se udeleženci seznanili s pojmi o gospodarski organizaciji. Posamezna poglavja bodo zajemala naslednje teme: finančno-ekonomske kategorije, uredba o delitvi dohodka, uredba o materialnih stroških, zakon o amortizaciji, zakon o delitvi osebnega dohodka, delovna organizacija v novih pogojih, ustvarjanje poslovne politike delovne organizacije in planiranje, organizacijska struktura delovne organizacije, decentralizacija sredstev na ravni federacije, republike, komune, podjetja po reformi. Vsa predavanja bodo navezali na probleme, s katerimi se ukvarjajo v Železarni Štore.

TRBOVLJE:

V trboveljski občini zaključuje za letošnjimi delavsko športnimi igrami, v katerih sodeluje okoli 600 zaposlenih, športnih iger je rekordno, saj je v minulih letih sodelovalo največ do 350 delavcev-sportnikov. V namiznem tenisu je tekmovalo trinajst dvočlanskih ekip. Lanskoletni prehodni pokal ObSS Trbovlje je branila ekipa Elektro livarske industrije iz Trbovelj — ELIT. Zaradi novega načina tekmovanja — po ligaškem sistemu oziroma vsaka ekipa se je pomerila v vsakim udeležencem tekmovanja — je bilo tekmovanje do zadnjega zelo napeto. Ekipa IBT je osvojila prehodni pokal občinskega sindikalnega sveta za leto 1967. -OK

HRASTNIK:

Aprila letos je izšel zvezni predpis o omejitvi gibanja in naseljevanja domačin in tujih državljanov na nekaterih področjih jugoslovanske obale, med drugim tudi v predelu Stinjanca pri Pulji, kjer je imela Počitniška skupnost Hrastnik svoje počitniško naselje. Na osnovi tega je upravni odbor počitniške skupnosti sklenil preseliti weekend hišice v Vrsar pri Poreču. Pred kratkim so posebne delovne ekipe hrastniških mladincev postavile novo naselje. Upravni odbor počitniške skupnosti pri občinskem sindikalnem svetu je že tudi določil pogoje letošnjega letovanja. Pravico do letovanja imajo vsi zaposleni v delovnih organizacijah, ki so članice počitniške skupnosti, z družinskimi člani. Cena oskrbnega dne znaša v juniju in septembru za odrasle 18 N-din, za otroke do deset let pa 9 N-din. V juliju in avgustu

pa so cene oskrbnega dne 20 oziroma 10 N-din. Stroške letovanja bodo lahko vplačali v treh obrokih. Računajo, da se bo letos zvrstilo najmanj devet izmen in da bo letovalo skupno okrog 480 hrastniških delovnih ljudi in večje število otrok.

Obenem so se dni odprli vrata svojih počitniških domov tudi hrastniška Steklarna in hrastniški rudnik. Po dosedanjih prijavah sodeč, bo letos letovalo skoraj enako število delovnih ljudi kot minulo leto. -m-

KOČEVJE:

Kmetijsko gozdarsko posestvo Kočevje, ki je pred nedavnim praznovanjem 15-letnice svojega obstoja, ima večje število kmetijskih, gozdnih in ostalih obratov na območju treh občin. Pri obratih delujejo tudi sindikalne podružnice, ki so organizacijsko vezane na občinske sindikalne svete. V prizadevanju, da bi obstajala tesnejša vez in sodelovanje tudi med sindikalnimi podružnicami v samem kolektivu, so pred časom izvolili poseben sindikalni odbor, ki opravlja te naloge.

Te dni so na skupnem sestanku predstavniki sindikalnih podružnic KGP Kočevje pregledali dosedanje delo tega odbora, ga ocenili kot uspešnega in izvolili nov odbor. Razen tega so razpravljali tudi o gospodarjenju in uresničevanju proizvodnih nalog na posameznih obratih. Pripomnili so, da nastajajo težave zaradi pomanjkanja obratnih sredstev in nerednega plačevanja kupcev. D. V.

AJDOVŠČINA:

V Ajdovščini so zaključili letošnje delavske športne igre. V 35 dneh je nastopilo 58 ekip, 13 podružnic. Za uspehe se je borilo 357 tekmovalcev in po osvoboditvi so bile to v Ajdovščini najbolj množične delavske tekme. Največ pokalov, pet, so si priborili delavci Mlinotesta, ki so prejeli tudi največji pokal za množičnost. Takoj za njimi je bila podružnica LIP, ki je prejela 4 pokale. Pokal pa so dobili tudi predstavniki garnizije JLA Ajdovščina za sodelovanje na tekmah. Veliko zanimanje, ki so ga letos pokazale za športne igre sindikalne podružnice, je bilo osnova za sklep, da bodo ta tekmovanja v prihodnje tradicionalna, igrala pa bodo po liga sistemu. H. F.

PTUJ:

Z rekonstrukcijskimi deli starega žagarskega obrata ptujškega podjetja »Les« v Rogoznici so že začeli. Celotna modernizacija, ki jo bodo izvedli po etapah, bo veljala blizu 300 milijonov starih dinarjev. Lani so izvozili za 380 tisoč dolarjev svojih proizvodov, ko pa bo modernizacija končana, bodo prej kot v dveh letih lahko dajali na tržišče kakih 20 tisoč kubikov rezanega lesa letno. Kljub modernizaciji pa do odpustov delavcev ne bo prišlo, kajti zaposlitvi jih nameravajo pri drugih delih. F. H.

OTROŠKI ZDRAVNIKI NE PIŠEJO VEČ NAPOTNIC ZA ZDRAVLJENJE V NARAVNIH ZDRAVILIŠČIH

Zaradi pomanjkanja denarja... stop!

Neke sobote, ne dolgo tega, so dobili na upravi otroškega zdravilišča Debeli rtič telegram z žalostnim sporočilom približno take vsebine: Zaradi pomanjkanja sredstev pošljite otroke, ki vam jih je napotil naš zavod — domov. Stop. Otroška klinika Ljubljana.

Otroško naravno zdravilišče Debeli Rtič si je komaj opomoglo po hudi bitki za biti ali ne biti in po štirih mesecih življenja mu torej ponovno grozijo težki časi. Stotrideset posteljic na bolniškem oddelku se prazni. Pred dnevi se je zdravilo na Debeli rtiču le še 50 otrok. Ko bodo odšli, morda celo prej, kot jim poteče rok zdravljenja — bodo postelje samo simbolično ponazarjale skrb družbe za zdrav razvoj našega narajanja.

Po hudi razpravi v javnosti se je pred štirimi meseci spet povrnilo življenje na Debeli rtič. V skladu z vsemi predpisi so uredili bolniški oddelki s 140 posteljami in oddelki za letovanje otrok z 220 posteljami. V zdravilišče so prihajali prvi mali pacienti. V začetku junija pa se je začel polniti tudi oddelki za letovanje otrok. Na GO RK Slovenije, ki je organizator za letovanje otrok, pravijo, da je oddelki za letovanje za počitniške mesece polni. Za tak uspeh gre zasluga staršem, posebno pa nekaterim občinskim skupščinam, družbeno političnim organizacijam in delovnim kolektivom. Mnoge delovne organizacije, med njimi ljubljansko Gozdno gospodarstvo, Tobačna tovarna, Tehnograd, Tovarna vijakov, so oddvojile posebna sredstva za letovanje otrok svojih delavcev. V tem položaju si v otroškem zdravilišču na Debeli rtiču najbrž ne bi mogli nič bolj želeli, kot da bi trajale šolske počitnice namesto dveh in pol dvanajst mesecev... Za osnovni namen, za kar je bilo zdravilišče pravzaprav ustanovljeno, saj ima vse naravne in druge pogoje za zdraviliško dejavnost, je zmanjkalo denarja.

Ljubljanska otroška klinika in druge bolnišnice s področja ljubljanskega komunalnega zavoda za socialno zavarovanje kličejo bolne otroke z zdraviljenj doma. Za letošnje boja zdravljenje v naravnih zdraviliščih za otroke iz ljubljanske regije končano.

Ljubljanski komunalni zavod za socialno zavarovanje je izdvojil iz skupnih sredstev komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev za zdravljenje v naravnih zdraviliščih za odrasle in otroke približno 140 milijonov starih dinarjev. Za tako delitev in končno vsoto so izvedli zdravstveni zavodi s področja ljubljanske regije v začetku maja. Ljubljanski komunalni zavod za socialno zavarovanje je razposlal zdravstvenim zavodom določeno število napotnic in si na ta način hotel zagotoviti kontrolo nad trošenjem denarja. Otroški

zdravniki pa niso pošiljali otrok na zdravljenje po predpisih komunalnega zavoda, ampak so se ravnali po strokovnih in organizacijskih navodilih Republiškega zdravstvenega centra. Zato na komunalnem zavodu za socialno zavarovanje trenutno ne vedo natanko, koliko otrok se je zdravilo v naravnih zdraviliščih, niti za natančno število oskrbnih dni in zato tudi ne morejo povedati, koliko denarja so porabili za klimatsko zdravljenje. Za dejanske stroške zdravljenja v naravnih zdraviliščih bodo izvedeli, ko bodo dobili vse račune. Verjetno, tako pravijo, smo denar za zdravljenje v naravnih zdraviliščih že porabili.

Ob takem predvidevanju so šle na pot okrožnice. Komunalni zavod za socialno zavarovanje je obvestil vse zdravstvene zavode na svojem območju, da so sredstva za zdravljenje v naravnih zdraviliščih »praktično izrpana«. V obvestilu navajajo določilo sporazuma med Komunalno skupnostjo socialnega zavarovanja delavcev in Regionalnim zdravstvenim centrom, ki sta ga obe ustanovi podpisali pred mesecem dni in ki pravi med drugim: če se odobrena kvota prekorači, krijejo stroške iz svojih sredstev zavodi, ki so zavarovance napotili na zdravljenje. Zdravstveni zavodi pa so sporočili zdraviliščem, med njimi tudi Debelemu rtiču, naj nemudoma pošljejo otroke z zdravljenja domov. Bolnišnica Trbovlje pa je v »odpoklicu« hkrati obvestila zdravilišča, da ni plačnik za stroške, ki bi morali prerasti planirano vsoto za zdravljenje otrok.

Otroški zdravniki s področja ljubljanskega komunalnega zavoda za socialno zavarovanje so nehali pisati napotnice za nadaljnje zdravljenje svojih bolnikov. Dr. Henrik Peče, zdravnik na otroški kliniki v Ljubljani, pravi, da so že doslej pošiljali le najnujnejše primere na zdravljenje. »Za potrebe zdravljenja v naravnih zdraviliščih so naračunali strokovni delavci,« pravi dr. Peče, »da bi potrebovali približno 450 milijonov starih dinarjev. Po večkratnih

ponovnih izračunih je ostalo za klimatsko zdravljenje komaj tretjina potrebnih sredstev. Ob polletju so denarna sredstva v te namene porabljena. Trenutno je najpomembnejše vprašanje, kje dobiti dodatna sredstva za zdravljenje otrok, ki bodo potrebni klimatskega zdravljenja v drugem polletju.«

Denarja za zdravstveno varstvo primanjkuje na vseh koncih. »Sredstev za zdravstveno varstvo je skoraj za četrtino manj kot minulo leto,« razlaga doc. dr. Zdenka Humar, direktorica Centralnega otroškega dispanzerja v Ljubljani. »Lani je bilo izdvojeno od skupne vsote za zdravstveno varstvo 2% sredstev za klimatsko zdravljenje. Letos, ko je denarja za te namene znatno manj, pa komaj 0,9%, to je le 30,9% lanskih sredstev za zdravljenje v naravnih zdraviliščih. Trditev, da bodo zavarovanci navzile manjšim sredstvom deležni enakega zdravstvenega varstva kot v minulemu letu, se torej ne more uresničiti. V tem neskladju so prizadeti zavarovanci. Otroški zdravniki smo večkrat v neprijetnem položaju, ko nam starši očitajo stvari, ki enako prizadevajo tudi nas. Res pa je, da bi morali vsi skupaj bolj usklajevati potrebe z možnostmi. Pri pošiljanju otrok v naravna zdravilišča bi morali zdravniki prav gotovo upoštevati razen strokovnih navodil tudi navodila plačnika.«

Dejstvo je, da je bilo pre malo denarja odmerjenega za zdravljenje v naravnih zdraviliščih in da smo ga porabili v pol leta. Navzlic temu pa je težko najti odgovor, zakaj ga nismo trošili enakomerno prek vsega leta, s čimer se vedno ne zanikamo mnenja zdravnikov, da so napotili na zdravljenje le najnujnejše primere. Malce pozno razmišljamo morda o drugačni delitvi sredstev znotraj posameznih dejavnosti posameznega varstva. Skrajni čas pa je, da najdemo izhod in poiščemo vire za zdravljenje otrok tudi v drugi polovici leta. Na »naravni« dotok sredstev menda bolni otroci ne morejo čakati. I. VRHOVČAK

Družbena podpora zlatim nogam

Zlepa me kakšna reč ne spravi več iz hišice. Življenje me je obrusilo in refleksi so postali na moč počasni. Te dni pa se je zgodilo tudi za moje dokaj preizkušene pojme nekaj nenavadnega. In to me je spravilo iz ravnotežja. Vas morda ne bi, če ste zagrizeni pristaš nogometa. Zagrizeni tako, da se vam takrat, ko je na vrsti nogomet, zamegli pred očmi. Beseda bo namreč o nogometu, tem najmočnejšem sredstvu, ki ima največji vpliv na množice, ki jih razvedruje, jih...

Pa kaj bi naštevali. Nogometno moštvo — posebno če je domače, pa naj igra slabo ali dobro — je najučinkovitejši masovik (včasih smo dejali, da bi morali biti to naši aktivisti). In temu primerni so tudi njihovi honorarji — plačilo po učinku, seveda.

To, kar smo brali pred dnevi v dnevnem časopisu, potrjuje, da učinek ni majhen. Gre za tole vest: nogometaša beograjskega Partizana Bečejac in Vislavski sta povedala, da prvemu ljubljanska Olimpija za prestop ponuja 10 milijonov S-din in 10 tisoč dolarjev, drugemu pa 8 milijonov in 8 tisoč dolarjev. Zaenkrat je to sicer samo (baje) neuradni predlog, ki pa...

Šeštevek: 2 para nog torej velja skupaj 40 milijonov 500 tisoč starih dinarjev — dolarje smo obračunali po uradnem kurzu — samo da nataknetna Olimpijine »kopačke«. Vskan nastop z Olimpijino majico se kajpak obračuna posebej.

Še vedno manj kot zavarovalnica za eno nogo blesteče ameriške zvezdnice, bodo močje dejali ljubitelji žogobrace. Že res. Ampak pri nas pravimo, da imamo drugačen družbeni sistem, ali ne? Pa tudi to pravimo, da moramo skrbeti za družbeni standard. No, mi-mogrede, kultura je pri nas še vedno kot lončnica brez vode. In če bi zbrali vse črnilo, ki smo ga skoraj brezuspešno prelili za otroško varstvo, bi v Ljubljani dobili novo turistično atrakcijo — črno jezero.

Težki časi se nam obetajo, meščani, če se žogobrace omeščata in prestopata. Ne morda pri nogometnih rezultatih, kajti kdo bi si upal oporekati kvaliteto, temveč pri proračunih in pri proračunskih dejavnostih. Kajti, odkupno vsoto in nadaljnje vsote tudi v obliki davčnin zbirajo meščani. Ne samo neposredno pri vstopnicah, temveč tudi preko proračuna mestnega sveta ljubljanskega, iz katerega gredo za dosežke v vrhunskem športu lepe vsote (Olimpija pa je letos dobila samo 40 milijonov iz tega naslova). Mar bi si kdo upal trditi, da naš nogomet ni najbolj vrhunski šport?

Ze zaradi družbenega ugleda bo morala Olimpija to vest demantirati, pa četudi bi bila resnična. Zaradi družbenega ugleda tistih, ki ji tako nesebično dajejo družbeno materialno podporo.

NAŠ PODLISTEK

ANA K. ČUKOVA, DIPL. PSIHOLGINJA

Zakaj večina izostankov z dela?

V prvem delu članka, ki je bil objavljen v prejšnji številki DE, smo govorili o minimalnem obsegu izostankov z dela, ki se mu ne more ogniti nobeno proizvodno delo. V ustaljenih povprečnih delovnih pogojih ostaja tudi več ali manj enak. Ko nastanejo v delovnem okolju spremembe, ki negativno vplivajo na odnos človeka do dela, število izostankov z dela hitro narašča. V takih primerih je nujno, da začnemo problem izostajanja čimprej reševati.

ALI JE IZOSTAJANJE Z DELA REAKCIJA ALI NAVADA?

V začetku je namreč izostajanje samo še reakcija na določena negativna doživetja ob delu, sčasoma pa postaja izostajanje z dela navada. Takrat pa je zmanjšanje izostajanja z dela mnogo težje. Poglejmo si primer delovne skupine, ki smo jo srečali med našim delom v tovarnah in jo dalj časa opazovali. V zelo vzorni delovni skupini so se nadomoma poslabšali medsebojni odnosi, ko je prišel za vodjo skupine mojster. Med drugimi negativnimi reakcijami na tako slabe medsebojne odnose (posebno slabe med mojstrom in delavci) se je kazalo tudi vedno pogostejše izostajanje z dela. Na upravi podjetja so se pogosto pritoževali nad takim poslabšanjem delovne discipline, toda reševanja problema se ni nihče lotil. Močno je padla tudi produktivnost delovne skupine. Končno je mojster, ki je tako slabo vplival na delo skupine, zaprosil, zaradi boljših osebnih dohodkov, za preместitev v drugo delovno skupino. Toda položaj se tudi po njegovem odhodu v »naši« delovni skupini ni spremenil. Število izostankov z dela je bilo zelo visoko tudi sedaj, ko je bil že odstranjen »dejanski vzrok« tako pogostega izostajanja. Pogostega izostajanja z dela so se delavci sčasoma navadili in razvada je ostala, ko ni bilo več v delovnem okolju posebnih vzrokov za to.

V tej fazi, ko je izostajanje z dela že stalna oblika obnašanja

zaposlenih, je mnogo težje doseči uspeh pri zmanjševanju izostankov. Zato moramo biti že na začetku pozorni na povečano izostajanje z dela in takoj iskati vzroke, ki povzročajo izostajanje.

IZOSTAJANJE MOŠKE IN ŽENSKO DELOVNE SILE

Izostajanje moških se razlikuje od izostajanja zaposlenih žensk. Moški imajo pogostejše izostanke, a krajše. Ženske redkeje izostanejo, toda njihovi izostanki so znatno daljši. Problem za proizvodnjo pa je predvsem pogosto izostajanje in ne toliko trajanje.

Razlike pa so tudi med tistimi, ki imajo družinsko odgovornost (so poročeni, imajo nekaj otrok), in tistimi, ki je nimajo. Na splošno se z družinsko odgovornostjo veča število dolgih izostankov in izginjajo kratki oziroma enodnevnih izostanki. S stopnjevanjem družinske odgovornosti se zlasti hitro veča izostajanje pri delavkah, kar je razumljivo, če upoštevamo različne obveznosti, ki jih prevzemajo vzporedno z družinsko odgovornostjo moški oziroma ženske. Število izostankov (predvsem enodnevnih) pri poročenih delavcih in tistih, ki imajo otroke, se celo zmanjšuje ali pa povsem izgine. Povečane materialne potrebe doma ga silijo v bolj disciplinirano delo, medtem ko prevzema skrb za nego in vzgojo otrok še vedno predvsem mati. Spoznavamo, da se dejanski razvoj družine še ni mnogo premaknil naprej od patriarhalnih družinskih odnosov, čeprav je zaposlovanje žensk že pravilo.

STAROST ZAPOSLENIH IN IZOSTAJANJE Z DELA

Po številu izostankov jih imajo najmanj najmlajši in najstarejši delavci. Mlajši delavci se hitreje podrejo disciplini in tovarni, ker so še brez lastnih izkušenj, zlasti brez posebnih delovnih izkušenj in zato manj samostojni. Mlajši delavci se težje osamosvajajo od avtoritete mojstrov in starejših delavcev v delovni skupini. Prilagodijo se delovni morali, ki jo ima okolica. Tudi izven delovnega okolja nimajo veliko obveznosti, ki bi jih odtegovala od dela, imajo pa potrebo po čim večjem zaslužku, ki jih za delo motivira. Največ izostankov je pri zaposlenih, starih od 20 do 40 let. V teh letih so najbolj razvite druge aktivnosti v ostalem življenjskem krogu posameznika izven službe (ustvarja si lastno družino,

jo materialno preskrbuje, se intenzivno ukvarja s svojimi »konjčki«, se poteguje za napredovanje v službi itd.).

Z leti upadajo vse te življenjske aktivnosti. Zato je pri starejših delavcih izostajanje z dela spet manjše. Pojavljajo se skoraj izključno bolezenski izostanki in predvsem daljši. Izostanki zaradi nediscipline in neprilagojenosti pa delovno okolje nastajajo le izjemoma.

DELAVCI, KI NISO ZADOVOLJNI Z DELOM IN DELOVNI MI POGOJI, »BEŽE« IZ DELOVNE SITUACIJE

Čim bolj so delavci zadovoljni z delom, ki ga opravljajo, z vodstvom tovarne, z zaslužkom in z ostalimi delovnimi pogoji, tem manj izostajajo z dela, tem bolj je razvita njihova delovna disciplina.

Če se oslanjamo na podatke, ki smo jih dobili v štirih proučevanih tovarnah, vidimo, da so zaposleni najbolj nezadovoljni z zaslužkom. Toda čeprav je nezadovoljstvo z zaslužkom veliko večje kot nezadovoljstvo z delom, ne vpliva bistveno na izostajanje. Izostanki potegnejo namreč v naših družbenih razmerah za seboj tudi določene materialne posledice, ker se zmanjša osebni dohodek. Tisti delavci, ki so nezadovoljni z zaslužkom, ker dejansko ne morejo zadovoljiti svojih materialnih potreb, kljub nezadovoljstvu, minimalno izostajajo. Ako ne delajo po normi, so ti delavci odsojeni z dela le za krajši čas: zamujajo na delo in imajo pogoste izhode.

Drugače vpliva na izostajanje nezadovoljstvo z delom. Delavci, ki trde, da so z delom nezadovoljni, zelo pogosto izostajajo. Zlasti beže iz delovne situacije tisti delavci, pri katerih je nezadovoljstvo z delom nastalo zato, ker njihova kvalifikacija na delovnem mestu ni v skladu z osebno kvalifikacijo, z osebnim znanjem in strokovno usposobljenostjo. Delovnim zahtevam mnogi le težko zadostijo, delo opravljajo z mnogo večjim trudom, kot bi bilo potrebno, zato »beže« iz delovne situacije.

Izostajanje pospešuje tudi nezadovoljstvo z delovnim okoljem (s sodelavci, mojstrom, prostorom, hrupom, temperaturo, varnostjo pri delu itd.). V določenem delovnem okolju, kjer delavec ne more zadovoljevati svojih osebnih potreb (potreb po osebni samostojnosti, gotovosti, osebnem uveljavljanju, pripadnosti grupi in podobno), pridobi zelo malo pozitivnih izkušenj. Na tako delovno okolje je vedno manj navezan.

V vsaki tovarni naletimo na nekaj takih delavcev, ki imajo v primerjavi z ostalimi še posebno pogoste izostanke. Pri teh ljudeh je vzrok izostajanja v njih samih. To so osebe, ki so tudi drugače osebnostno neurejene, čustveno nestabilne in neprilagojene na poklic, ki ga opravljajo.

SLAB ZRAK VSE VEČJI PROBLEM NAŠIH MEST IN INDUSTRIJSKIH SREDIŠČ

Velika škoda na račun varčevanja

Za rešitev problema je med drugim potrebno, da dobi »Temeljni zakon o varstvu zraka pred onesnaženjem« dopolnilne predpise

Konec minulega meseca je organiziralo Društvo meteorologov Slovenije v Ljubljani javni razgovor o problematiki onesnaženja zraka in njegovih posledicah. Znano je namreč, da imamo v nekaterih naših krajih že tako slab zrak kot v industrijsko razvitejših državah na zahodu, ki imajo mnogo več izvorov onesnaženja. Zakaj...?

Že bežen pregled meteoroloških razmer v posameznih krajih nam nakazuje jasno razlago: sposobnosti atmosfere nad našimi kraji, da bi sproti odnašala dim in druge nezaželenne produkte industrije ter civilizacije, so zaradi specifičnih lastnosti močno omejene. Če bomo torej še naprej večali število izvorov onesnaženja zraka s širjenjem naselij, industrije in motorizacije, ni več tako zelo daleč čas, ko bomo imeli tako slab zrak, kot ga že imajo na Japonskem, kjer otroci v slabih vremenskih situacijah uporabljajo plinske maske.

DRAGO PLAČUJEMO POSLEDICE SLABEGA ZRAKA

Tovarniški obrati, ki so v večini v sorazmerno ozkih dolinah in kotlinah, pa nosijo pri vsej stvari levji delež. S svojimi produkti izogrevanja povzročajo močno zadimljenje in s tem klimatsko neugodne pogoje za življenje. Posledice so vedno bolj vidne tako pri ljudeh kot pri favni in flori okolice.

V ilustracijo tega si oglejmo naslednje podatke:

V zadnjih letih je bilo na primer na Jesenicah kar 48% več primerov boleznih dihal nasproti slovenskemu povprečju. Ali: v Celju beleži zdravstvena služba že vrsto let nazaj za 34,2 odstotka več primerov očesnih bolezni, kot pa znaša republiški povpreček. Primerov vnetja kože pa je na primer v Hrastniku za celih 29% več kot v drugih krajih republike.

Podobne podatke bi dobili tudi ob analizah zdravstvenega stanja prebivalcev v drugih industrijskih krajih Slovenije. Če torej prištetemo tem dejstvom še škodo na rastlinah, živalstvu pa v kmetijstvu, potem vidimo, da zares drago plačujemo posledice slabega zraka.

GLUHI ZA GRADNJO POTREBNIH NAPRAV

Za razliko od drugih evropskih držav pri nas še nimamo potrebnih predpisov, ki bi v tem pogledu urejali obveznosti industrijskih obratov do skupnosti. Če so, na primer za vode, pa niso dovolj učinkoviti. Zato so tudi naše tovarne še vedno dokaj gluhe za gradnjo dragih naprav, ki bi omejevale onesna-

ženje zraka, in raje plačujejo odškodnino za tekočo povzročeno škodo. Seveda, ne vse...

Tako so v celjski Cinkarni pričele delati v maju letošnjega leta že nove naprave za pridobivanje žveplene kisline. Investicije v te naprave so bile sicer ogromne, vendar so se jim to-

Snovi, ki so prej uhajale v zrak in uničevale življenje v celjski kotlini, se danes s pridom uporabljajo za izdelovanje žveplene kisline.

Pa v drugih delovnih organizacijah...?

Po eni plati drži, da bi marsikje rešili problem le s popolno rekonstrukcijo proizvodnih objektov, kar pa v današnjih pogojih presega naše možnosti, po drugi plati pa je spet res, da številne delovne organizacije odlagajo problem iz leta v leto z izgovorom, da za to nimajo sredstev, čeprav resnici bolj ustreza trditev, »da se jim to-

vrstne investicije danes še ne izplačajo, ker vprašanje še ni tako pereče«.

PREKORAČENE MEJE

Verodostojni podatki zdravstvene službe govore seveda malce drugače.

Onesnaženje zraka po industrijskih centrih in okolici je namreč že davno prešlo tisto mejo, kjer je potrebno, da prične družba v lastnem interesu ukrepati. Seveda je s tem tudi v interesu podjetij samih, da poskrbe z uvajanjem čistilnih naprav za izboljšanje zdravstvenega stanja svojih delavcev, kar je pogoj za večjo delovno sposobnost.

Za rešitev problema je med drugim tudi potrebno, da dobi »Temeljni zakon o varstvu zraka pred onesnaženjem« dopolnilne predpise za izvajanje in da sprejmejo skupščine na raznih nivojih ustrezne zadevne predpise, ki naj bi zajemali v prvi vrsti: izgradnjo ustreznih čistilnih naprav, pravilno lokacijo industrijskih objektov nasproti naseljem, uporabo brezdimnih goriv in končno tudi dosledno izvajanje in sankcioniranje sprejetih predpisov. A. U.

Horuk, v nove čase...

Reformni val je zajel prav vse, tudi tako imenovane proračunske dejavnosti. Nekatere je zajel tako močno, da so bili skoraj ob sapo. Borba za obstanek ni enostavna stvar. Biti mora premišljena in učinkovita. Tako so posegli v boj tudi na Visoki šoli za telesno vzgojo v Beogradu. Racionalizacija, reorganizacija, administracija, skratka besede, ki se končujejo na ...cija, so bile na dnevnem redu sestankov, ki so se vlekli kot jara kača. Potlej so se odločili. Izhod iz zagate: ukiniti eno delovno mesto v administraciji. Spoznamo s prizadeto stranjo, kajpak, ker je že dobila zaposlitev v neproračunski dejavnosti.

Rečeno, storjeno. Revolucionarnemu sklepu je sledila nova porazdelitev dela med ostale zaposlene. Nегоdovanj ni bilo in delo je steklo kot po maslu.

Čudežna končnica ...cija! Zajeli so sapo. Vendar samo do naslednjega prvega. Takrat je ...cija predložila obračun. Plačilo po delu so rekli. Sestala se je komisija za nagrajevanje, vzela v roke pravilnik, ki je vzorno narejen na osnovi točkovnega sistema. Začeli so dodajati točke za prevzeto delo. Po pravilniku, seveda. Potem so sešte- li, pomnožili in...

»Nak, to pa ne more biti prav«, je pribil predsednik. Še enkrat so začeli od kraja. To pot z drugega izhodišča. Začeli so seštevati odstotke porazdeljene-

ga dela. Po vrsti... Delavec A je komisiji sporočil, da ima sedaj za 16% več dela, potem so prišteli 30% dela, ki ga ima več po ukinitvi enega delovnega mesta delavec B itd. Seštevek se je napihoval kot balon. Naenkrat je počilo. »Tovariši, to je vendar nemogoče!« je butnilo iz predsednika. Ukinitli smo eno delovno mesto, seštevek odstotkov prevzetega dela pa je večji kot delo na treh delovnih mestih!«

Tovariš predsednik, ti rušiš načelo: za več dela, več... so ga opozorili kolegi.

»Kaj pa so prej delali ti ljudje, preden... Ko smo točkovali, so vsi trdili, da so polno, prepolno izkoriščeni.« se je utrgalo iz predsednikove notranjosti. Tovariš predsednik, ti nisi konstruktiven, so očitalo- če rekli kolegi. Dovolj smo se potrudili. Nihče nam ne more očitati, da se nismo vključili v reformna prizadevanja. Ukinitli smo eno delovno mesto, manj zaposlenih pa je racionalizacija, ki jo zahteva reforma. Če tega ne uvidiš...

Globoko sklonjene glave je konstruktivno kritizirani predsednik zapustil sejne prostore.

V naslednjih dneh bodo izbrali delegacijo, ki bo odšla na sklad za šolstvo in argumentirano dokazala, da je sredstev kljub temu, da se je kolektiv z maksimalnimi naporimi vključil v reformo, za delavnost pre malo, so še sklenili. —ar

Poslano na pp 313/VI, Ljubljana

Z željo, da bi bili člani sindikata čimbolj seznanjeni z dogodki iz vsakdanjega življenja in dela v delovnih organizacijah, je Občinski sindikalni svet v Murški Soboti poslal pismeno priporočilo vsem sindikalnim podružnicam in samoupravnim organom delovnih organizacij, naj omogočijo čim širšemu krogu zaposlenih branje glasila sindikata Slovenije Delavsko enotnost. Vodstva sindikalnih organizacij bi naj zbrala naročila za Delavsko enotnost od članov, iz sredstev podružnic pa naj bi plačali naročnino za člane odborov sindikalnih podružnic. Sredstva za naročnino pa naj bi za člane samoupravnih organov delovnih organizacij zagotovile delovne organizacije.

Med prvimi so se predlogu Občinskega sindikalnega sveta odzvali: Sindikalna podružnica Obrata za kooperacijo KZ Murška Sobotica, ki je naročila DE za vse delovne enote obrata.

Tudi sindikalna podružnica Tovarne pletenin Pelitinka Beltinci je naročila Delavsko enotnost za člane odbora sindikalne podružnice. A. H.

V univerzitetnih krogih dobro poznana afero Sgerm, ki se je začela 1963. leta ob reelekciji docentov in asistentov in se nadaljevala ob naslednjih volitvah 1966. leta, je prišla pred sodišče. Dolgoletni docent na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete v Ljubljani ing. Franjo Sgerm toži Biotehnično fakulteto zaradi nezakonitega volilnega postopka pri obravnavi njegove druge kandidature za razpisano predavateljsko mesto.

Objavljamo povzetek sodne obravnave na Občinskem sodišču v Ljubljani. Sodba še ni izrečena.

BIL JE ODLIČEN ZNANSTVENIK IN PEDAGOG
SODNIK: Kaj vam je znanega o spornem volilnem postopku?

Vprašanje je bilo zastavljeno prvi priči, gozdarskemu inženirju Ivanu Klemenciču, upokojenemu rednemu profesorju na gozdarskem oddelku Biotehnične fakultete.

PROF. ING. KLEMENCIC: Ob reelekciji 1966. leta sem bil že upokojen, toda zame je bistvenega pomena volilni postopek 1963. leta. Takrat je gozdarski oddelek z izjemo prof. ing. Zdravka Turka, ki se je vzdržal glasovanja, izrekel ing. Sgermu zaupnico. Profesorji in asistenti smo bili prepričani, da je odlični znanstvenik in pedagog, zato smo pričakovali, da ga bo fakultetna uprava na naš predlog ponovno izvolila za docenta. Običajno namreč upošteva mnenje oddelka, v katerem kandidat dela ali naj bi delal. Toda tokrat so predstavniki drugih oddelkov v fakultetni upravi na naše veliko presenečenje nasprotovali ponovni izvolitvi ing. Sgerma. Razprava o njem — kot redni profesor sem bil član fakultetne uprave in sem priolostoval reelekciji kolega Sgerma — je bila burna in nasilno prekinjena, češ da se bo nadaljevala na prihodnji seji. Pa se ni. V svoji trinajstletni volilni praksi kaj takega še nisem doživel...

Priča ing. ZLATKO ERJAVEC, izdelovalec turističnih spominkov in nekdanji asistent ing. Sgerma, ki je z njim vred ostal na reelekcijskem situ 1963. leta, je izpovedal:

»Student Stane Kokelj mi je na terenskih vajah tri mesece pred reelekcijo povedal, da bo ing. Sgerm ob docenturo.«

SODNIK: So se študentje pritoževali čezenj?
ING. ERJAVEC: Matematika je eksaktna veda. Niti med gimnazijci ni priljubljena. Površni študentje so morali po večkrat izdelati isti program, verjetno so to zamerili docentu

AFERA SGERM PRED SODIŠČEM

Sgermu. Pripomnil bi še, da je prof. ing. Z. Turk, tedanji predsednik personalne komisije, naročil študentom na terenskih vajah, naj si zapisujejo nepravilnosti docenta Sgerma...

ZAVRNITEV BREZ ARGUMENTOV

Obtoženo fakulteto je na razpravi zastopal dr. ing. Dušan Mlinšek, izredni profesor na gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete.

SODNIK: Zakaj ste lani zavrnilo tožnikovo kandidacijo za mesto predavatelja?

DR. ING. MLINŠEK: Med razpravo na gozdarskem oddelku se je izkristaliziralo mnenje, da ing. Sgerm ni sposoben za univerzitetnega učitelja, ker nima ustreznih pedagoških prijemov.

SODNIK: Profesor Klemencič je trdil, da jih ima. Prosim za nasprotno argumente. Verjetno ste odklonilno stališče zavzeli na osnovi dokazanih pedagoških spodsrljajev?

DR. ING. MLINŠEK: Pedagoško-znanstveni svet Biotehniške fakultete, katerega član sem, je sklenil, da se ing. Sgerma ne izvoli...

ING. SAŠA BLEIWEISS, predavatelj na gozdarskem oddelku, je na sodniškem vprašanju, kako so argumentirali izvolitev ali zavrnitev Sgermove kandidature, na kratko odgovoril: »Ne vem.«

SODNIK: Zavrnjen je bil zaradi slabih pedagoških prijemov.

ING. BLEIWEISS: Vprašanje je, kdo bi sploh lahko objektivno sodil o tem. Vsekakor pa naš oddelek ni obravnaval kandidatovih pedagoških sposobnosti. Sedem izmed devetih nazočih ga je zavrnilo, ker je ing. Titovšek rekel, da gre za formalno potrditve sklepa, ki ga je sprejel aktiv Zveze komunistov.

TOŽNIKOV ODVETNIK: Ali je prof. ing. Zdravko Turk res grozil s sankcijami vsakomur, ki bi še spravil afero Sgerm na dnevni red?

ING. BLEIWEISS: Našemu predstojniku je predlagal, naj izvaja konsekvence nad tistimi, ki bi še načenjali to vprašanje.

»NISEM GRAJAL SAMO SGERMOVEGA ODNOSA DO ŠTUDENTOV«

Nekdanji predstojnik gozdarskega oddelka redni profesor dr. ing. Ivan Možina je po pričevanju nasprotoval nezakonitemu volilnemu postopku 1966. leta. Pedagoško-znanstveni svet fakultete ni imenoval komisije, ki bi ocenila kandidacijo strokovno in pedagoško sposobnost, ampak je bilo rečeno, da so dogodki iz 1963. leta še tako sveži, da ta procedura ni potrebna. Poudaril je, da so strokovne komisije leta 1952, 1957 in 1962 dobro ocenile kolego Sgerma, zadnja ga je predlagala celo za izrednega profesorja, leto kasneje pa je moral zapustiti gozdarski oddelek. Isti recenzent ga je v razdobju sedmih ali osmih mesecev prvič pozitivno, drugič pa negativno ocenil v isti stvari.

TOŽNIKOV ODVETNIK: Je ing. prof. Z. Turk rekel na neki seji, da bodo letele glave, če bo še kdo omenil ing. Sgerma?

DR. PROF. MOŽINA: Točno se več ne spomnim, kako je rekel. Včasih je uporabljal precej ostre izraze... Večkrat je zelo glasen...

JAVNI PRAVOBRANILEC: Ali niste kot nekdanji predstojnik oddelka večkrat opozorili tožnika, naj spremeni odnos do študentov?

DR. PROF. MOŽINA: Da, nekajkrat. Ne morem pa zanikati, da sem opozoril tudi druge profesorje in učitelje.

USODNO VPRAŠANJE

ING. IZTOK WINKLER, asistent na gozdarskem oddelku, je nevede dopolnil pričevanje ing. Bleiweissa (priče so prihajale ločeno v sodno dvorano) o formalni obravnavi Sgermove kandidature.

»Na seji našega sveta sem bil takrat zapisnikar,« je dejal. »In vem, da nam je fakultetna kadrovska komisija dostavila dopis z vprašanjem, ali so se kandidatove pedagoške sposobnosti spremenile. Vprašanje ni bilo niti formalno niti vsebinsko na mestu. Ing. Sgerm vendar od 1963. leta ni več pedagoško delal (op. nov.: Da je bil od 1963. leta znanstveni sodelavec gozdarskega oddelka, je bilo najbrž vsem znano).«

SODNIK: Rečeno je bilo, da je aktiv ZK predlagal zavrnitev Sgermove kandidature.

ING. WINKLER: Nasprotno, aktiv ZK je predlagal regularni postopek.

SODNIK: Kakšen je bil tožnik do študentov?

ING. WINKLER: Kot nekdanji njegov študent nisem imel pripomb. In ves letnik ne. Od starejših sem slišal pritožbe, vendar ne vem, ali upravičene ali ne.

Sodno obravnavo je spremljala in povzela: MARIOLA KOBAL

S kladivom...

Iz Postojne so delavca poslali na ljubljanski zavod za zaposlovanje. Iskat delo, kajpada. Sedel je na prvi avtobus in v zgodnih jutranjih urah zakoračil po ljubljanskih ulicah.

»Kam?« ga je zaustavil vratar, ko je vstopil v visoko stavbo, ki jo Zavod za zaposlovanje deli z drugimi delovnimi organizacijami.

»Za delo grem vprašat,« je plašno odgovoril delavec. »Nič ne bo,« je rekel vratar. »Ob sobotah ne delajo.«

»Poprijel bi za vsako delo, samo da bi zaslužil toliko, da bi si kupil vozovnico za nazaj v Postojno,« je zatarnal delavec.

Kam? Morda bi poskusil na železniški postaji, tam nenehno razkladajo in nakladajo, morda...

Na železnici niso imeli priložnostnega dela. Kam sedaj? je zavrtalo v delavčevi glavi. Naj v tujem mestu gre od vrat do vrat? Na sindikat, mu je svetoval nekdo. Kar tule naravnost, pa na levo, potem pa na desno.

Na sindikatu so najprej zavrteli telefonsko številko Zavoda za zaposlovanje, saj skoraj niso mogli verjeti delavcu. Telefonistka na drugi strani žice je pojasnila: »Na Zavodu ni nikogar, ob sobotah ne delajo.«

Na sindikatu so zavrteli telefonsko številko delovne organizacije, kjer delajo tudi ob sobotah in tudi ob nedeljah. Številko eno od ljubljanskih tiskarn. Delavec je dobil nekajurno priložnostno delo. Posredovanje dela sicer ne spada v dejavnost sindikata, ker imamo za to zavode za zaposlovanje,

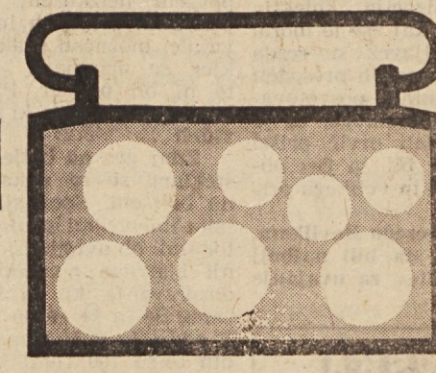
vendar, kaj naj bi storili drugega, kot po svojih močeh pomagali, če nekdo zaradi proste sobote zaposlenih v instituciji, ki naj bi posredovala delo, ostane brez dela.

Pohvalno je, če delovna organizacija uvede krajši delovni čas z ustreznim povečanjem produktivnosti dela. Vendar pa je treba pri tem upoštevati tudi razporeditev časa, če je dejavnost take narave, da mora poslovati tudi s strankami. Prilagoditi je torej treba delovni čas, četudi je skrajšan, tako, da so vrata za nujne primere vsak delovni dan odprta. In nujnih primerov na zavodu za zaposlovanje najbrž ne manjka. Ne samo, da se nanj obračajo delavci, ki iščejo delo, tudi v mnogih delovnih organizacijah potrebujejo včasih pridnih rok, ki bi opravile termižno vezano delo. Je že tako, da ponekod tudi ob sobotah in nedeljah ne sme biti zastojev, ker so vezani na roke in zato iščejo pomoč, pa četudi je to samo »priložnostno delo.«

Tudi to so povedali na sindikatu, da postojnski delavec ni osamljen primer. In da so zaprta vrata na ljubljanskem Zavodu za zaposlovanje ob sobotah problem za mnoge delavce, ki iščejo delo. Kajti marsikje so sobote edini dnevi, ko lahko odidejo iz delovne organizacije, bodisi da imajo takrat krajši delavnik ali pa proste sobote. In prav bi bilo, da bi Zavod za zaposlovanje prilagodil svoj delovni čas tistim, ki jim je namenjen. L. N.

... po prstih

NAGRADNO ŽREBANJE

PRI KREDITNI BANKI IN HRANILNICI LJUBLJANA
za vlagatelje vseh vrst vezanih vlog, tudi stanovanjskih in kmetijskih, ki bodo imeli 31. avgusta 1967 vloženi najmanj 2.000 N-din na odgovorni rok nad eno leto.

NAGRADE:

- 1 avtomobil Zastava 1300
- 2 avtomobila Zastava 750
- 2 motorni žagi Alpina
- 5 pralnih strojev Castor
- 10 peči na olje Gibo
- 3 prenosnih televizorjev
- po izbiri v vrednosti 2.500 N-din
- 20 transistorjev
- 10 električnih mešalnikov
- 10 garnitur kuhinjske posode
- 10 sušilnikov za lase

KREDITNA HRANILNICA

BANKA IN LJUBLJANA

Razprodaja

Na račun novega zakona, ki bo podjetjem omogočil razprodajo nekurantnih zalog, »odtajal zamrznjene dinarje«, »razčistil razmere na trgu« itd., je slišati že kar preveč hvale. Res je, da bo razprodaja zagotovo bržčas narezala gor-diški vozal medsebojnega zadolževanja podjetij in izpraznila skladišča, res da se bo veliko podjetij, ki živijo zdaj »iz rok v usta«, za nekaj časa otrelo strahu pred blokiranjem žiro računa, res pa je tudi, da je razprodaja za kronično nesposobne gospodarje le začasen odlog končne obsojbe. Če se v treh letih, kolikor jim daje zakon možnosti za odplačilo izgub, ki jih bodo utrpela pri razprodaji, ne bodo »gospodarsko zresnili«, bodo nedvomno morali »zapreti trgovino«.

Morda bo rekel kdo: — prazne marnje! Se vselej, ko je šlo tej ali oni gospodarski organizaciji res za nohte, smo našli način...

Našli — do reforme! Tiste gospodarske organizacije, ki so menile, da bomo tudi v času reforme »našli tak način«, pa že čutijo, da so se uštele. Navajene na stalen predreformni dotok bančnih kreditov na zaloge, se niso menile za zahteve trga. Tudi ko so banke začele omejevati kredite, so ubrale najlažji pot: probleme financiranja so začele reševati na račun obveznosti do dobaviteljev. To pa jih zdaj tepe. Dolgovi rastejo, zaloge se kopičijo!

Zakaj že doslej niso razprodale zalog po znižani ceni?

Stevilke o gospodarjenju v teh gospodarskih organizacijah bi po dosedanem načinu obračuna izpricerale manjši dohodek, morda celo izgubo, to pa pomeni tudi manj dohodka za delitev. Zato so podjetja vztrajala pri fiktivnih cenah, od urada za cene pa so zahtevala povišanje cen za kurantne izdelke, da bi z izkupičkom od njihove prodaje lahko krila izgubo pri razprodaji nekurantnih zalog.

No, zdaj je stopil v veljavo zakon, ki pravi: gospodarska organizacija, ki svoje blago (izdelke, polizdelke, surovine in material) iz zaloge ob koncu leta 1966 proda letos po cenah, ki so nižje, kot so označene v letni inventuri, lahko razporedi razliko v ceni (izgubo) na breme skupnega dohodka v treh letih.

»Zakon o razprodaji« torej ni rešitev, temveč priložnost za trezno ekonomsko presojo, kako naprej; možnost, ki bi jo morale gospodarske organizacije s podpoprečno produktivnostjo dela do konca izkoristiti. Če že moramo uravnavati naše gospodarsko življenje enkrat z »zamrznjenjem«, drugič z »razprodajo«, z administrativnimi intervencijami torej, to še ne pomeni, da ga bomo uravnavali tako tudi jutri.

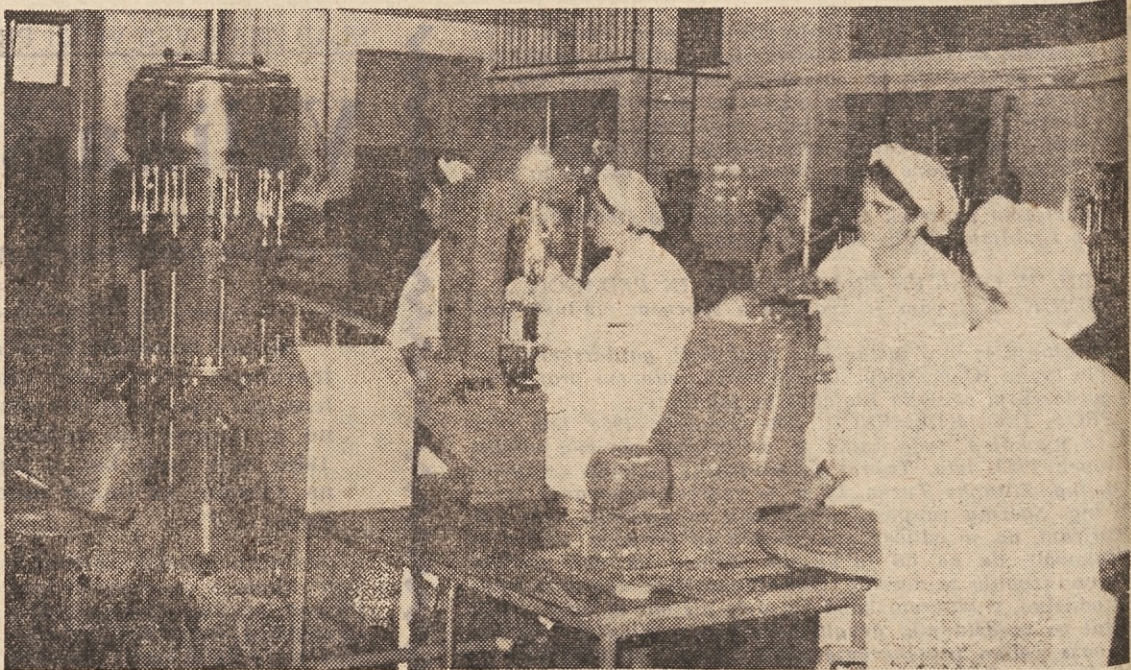
In prav tega bi se morala zavedati tista podjetja, ki so se dušila v zalogah nekurantnega blaga. Gospodarsko bodo lahko živela naprej le, če bodo po razprodaji uspela uresničiti staro, preizkušeno načelo: razprodaja danes, prodaja jutri.

V. B.

Petdeset let tovarne

»ALKO«

Delovna skupnost tovarne alkoholnih in brezalkoholnih pijač »ALKO« iz Ljubljane je te dni proslavila tri pomembne dogodke: zaključek prve faze rekonstrukcije podjetja z otvoritvijo nove avtomatizirane polnilnice z zmogljivostjo 3500 steklenic na uro, nato 50-letnico obstoja podjetja in dvajseto obletnico ustanovitve združenega podjetja »ALKO«.

MALA TRIBUNA

PROIZVAJALCEV O PROBLEMIH VKLJUČEVANJA NA MEDNARODNI TRG

IZVIRNE OBLIKE POSLOVNEGA SODELOVANJA

Podjetje Slovenijales je v minulemu letu poslovalo s kupci in dobavitelji iz 44 držav. Samo na domačih tleh ima danes Slovenijales več kot 200 dobaviteljev in večjih kupcev. Zato ni čudno, da je že v minulemu letu predstavljalo to podjetje največjega izvoznika izdelkov lesne industrije v Jugoslaviji, saj je namreč njegov delež pri tovrstnem izvozu dosegel že 22%.

Primer podjetja Slovenijales je danes še toliko bolj zanimiv, ker vemo, kako so v minulemu obdobju restriktivne mere investicijske potrošnje prizadele proizvajalce stavbenega pohištva in kako tudi drugi lesni finalisti večkrat poudarjajo, da je zanje bolj rentabilno zmanjšati proizvodnjo, kot pa z izgubo prodajati na zunanem trgu. Da pa bi zvedeli kaj več o perspektivah izvoza lesne industrije ter o težavah, s katerimi se srečuje Slovenijales, smo zaprosili za razgovor ekonomistko Nušo Kerševan, vodjo službe za analizo trga v tem podjetju.

»V minulemu letu je znašal obseg poslovanja naših zunanjetrgovinskih enot blizu 23 milijonov dolarjev, kar je za 5,6% več kot v letu 1965.« je pojasnila tov. Kerševan. Pri poslovanju teh enot pa je treba upoštevati, da so nekatere poslovalnice že opravljale tudi uvozne posle, ker za uvoz še ni bila ustanovljena posebna poslovna enota. V minulemu letu pa je bil na prvem mestu izvoz v Italijo, ki je predstavljal 22% vsega zunanjetrgovinskega prometa, takoj na drugem mestu pa so ZDA z 18% prometa. Sledijo Zahodna in Vzhodna Nemčija ter Francija in Avstrija...

»Pa Vzhod...«

»Precej izvažamo v Sovjetsko zvezo, vendar je struktura izvoza na posamezna področja še vedno močno v prid Zahoda, saj izvažamo na področja konvertibilne valute dobre štiri petine blaga. Vsekakor pa so tudi vzhodne države za nas zanimive. Res pa je, da je že potekel čas, ko so bili na Vzhodu z vsem zadovoljni in ko so bile cene znatno višje kot na Zahodu. Včasih, na primer, ni bilo govora o kakih reklamacijah z Vzhoda, danes pa v bistvu ni več razlik med zahtevnostjo in cenami tržišč na Vzhodu in Zahodu.«

»Kljub krizi v lesni industriji podatki kažejo, da vaše podjetje povečuje poslovanje. Na račun česa?«

»V prvih štirih mesecih se je v zveznem merilu zmanjšal izvoz lesne industrije za 13% v primerjavi z istim obdobjem v minulemu letu. Močno je namreč čutili tudi v svetu krizo v gradbeništvu, kar seveda vpliva na izvoz žaganega lesa. Dejstvo je tudi, da so Skandinavci in vzhodne države znižali cene, kar vse skupaj za naš izvoz kajpada ni najbolj spodbudno. Kljub vsemu pa je našemu podjetju uspelo v letošnjem letu obdržati izvoz na enaki ravni kot minulo leto, ko smo presegli svoj letni plan za 10%. Iz primerjave izvoza posameznih izdelkov je razvidno, da se je povečala udeležba našega podjetja v izvozu vseh vrst žaganega lesa, lesonita in ivernatih plošč, lesne galanterije, športnih artiklov in montažnih hiš ter železniških pražgov. Največje absolutno znižanje pa zasledimo pri pohištju.

Vzrok za ta padec je treba iskati predvsem v izpadu izvoza pohištva v države vzhodne Evrope in delno v spreminjanju strukture izvoženega pohištva v korist novih modelov višje kвалitete stopnje, za izdelavo katerih pa proizvodnja še ni bila dovolj pripravljena. Sprememba strukture izvoza v korist izdelkov finalne in polfinalne predelave je v precejšnji meri tudi posledica ugodnejše stimulacije izvoza teh izdelkov. V splošnem ugotavljamo, da je stopnja porasta zunanjetrgovinskega poslovanja zadovoljiva posebno glede na dokaj težke tržne razmere na svetovnem trgu in na zmanjšano konkurenco. Za povečanje prodaje na tržiščih, ki so za naše artikule najbolj zanimiva, smo v minulemu letu usta-

novili lastna predstavništva v New Yorku, Londonu, Tripoliju in Münchnu. Prav tako smo lani precej storili za izboljšanje poslovanja v Franciji.«

»Prav lesno industrijo danes še vedno močno teži vprašanje kvalitete. Kaj ste storili pri vas, da bi ta problem kar najbolj omilili?«

»Vprašanje kvalitete pomeni dejansko še vedno bolečo točko pri naših proizvajalcih. Medtem ko v svetu že uvajajo kvaliteten značko, pri nas o tem še ni govora. Naša kvaliteta močno niha, kar nam seveda močno škoduje pri prodaji doma, še bolj pa na tujih tržiščih. Vsekakor imamo danes še premalo kvalificiranega kadra, da bi lahko v krajšem času zagotovili potrebno kvaliteto. Naj ob tem povem, da se je odstotek reklamacij močno zmanjšal, odkar delajo v inozemstvu tudi naši delavci, ki sproti opozarjajo proizvajalce na napake in pomanjkljivosti. Ker pa je kvaliteta marsikdaj odvisna tudi od reprodukcijskih materialov, smo z letošnjim letom organizirali pri nas uvozno dejavnost za strojno opremo, orodje in seveda v prvi vrsti za kvaliteten reprodukcijske materiale in osnovne surovine.«

»Pa konkurenca?«

»Doma smo v bistvu vezani vsi izvozniki na iste proizvajalce. Borimo se za sprostitve cen, saj so razlike v ceni med visokokvalitetnimi izdelki in drugorazrednimi še vedno precej

premajhne. Konkurenca v svetu pa je seveda vse hušja. Odtod izvira tudi pobuda za novo obliko sodelovanja s proizvodnjo. Naj omenim primer Lesne industrije 22. julij iz Idrije, ki se je pripojila k našemu podjetju. Lesna industrija v Idriji je s tem seveda ostala samostojna, program pa imamo skupen. Skratka, skupno smo ustanovili pogoje za večjo kvaliteto. Sodelovanje nam bo omogočilo med drugim proizvodnjo novih ekskluzivnih modelov, ki bodo na inozemskem trgu gotovo šli dobro v promet. Kakšen je naš delež pri vsem tem? Omogočili bomo specializacijo v inozemstvu in nudili potrebne kredite za izpolnitev strojnega parka.«

»In kaj štejete za vaš največji uspeh v zadnjem času na področju vključevanja na mednarodni trg?«

»V ZDA smo prodrli do največjih ameriških izdelovalcev pohištva, ki jim danes dobavljamo posamezne dele. Seveda smo morali pred časom številne obrate v Sloveniji povsem presmeriti in jih specializirati za proizvodnjo posameznih delov. Rezultati razkrivajo, da se je to zelo izplačalo. Tako danes na veliko izvažamo svojim partnerjem v Ameriko posamezne dele, kar nam omogoča, da se izognemo grosiščnim marži in polnim carinam. Samo v minulemu letu smo izvozili v Ameriko za 4,5 milijona dolarjev različnih izdelkov.«

A. ULAGA

LJUDJE OB AVTOMATIH

Štirje velikani v novem oddelku hrastniške Steklarne bruhajo iz svojih nederij malone snežno belo steklenino: stekleničke, kozarce... Štirje velikani, ljudje jim pravijo kar S, pa V...

Avtomati hrumijo svojo enakovorno pesem. Vsako uro več tisoč kosov izoblikovanega stekla...

Budne oči streljajev so nenehno uprte v kolose, urne roke nenehno posredujejo. Rekli so nam, da stroji še niso utečeni. Pripovedovali so nam, da so avtomati kot otroci: preden jih navadiš poslušnosti, terjajo veliko nege, pozornosti, poznavanja in tankočutnega poslušanja njihovega ritmu. Poteklo bo še nekaj mesecev, ko se bodo povsem podredili človeku.

Potem bo, rekli bi lahko, povest, dolga deset let, pri kraju. Ena najpomembnejših revolucij v zgodovini hrastniškega steklarstva bo izbojevanja. Analitiki so že izračunali, koliko milijard je terjala modernizacija, kolektiv se bo spomnil, kaj vse je moral prestati; upravljalci si resda niso pisali ur, ki so jih presedel na sejah, sestankih, posvetovanjih, toda za marsikoga, ki je pred desetimi leti prvič prišel v Steklarno, je bil ta čas obdobje odrekovanja in velikega pričakovanja.

Dajmo še besedo številkam. Zadnji dve leti sta bili najbolj odločilni. Odločitev za uvajanje

avtomatskih strojev je terjala približno 3 milijarde 200 milijonov S-din. Mnogi so podvomili v naložbo. Potolažile jih niso niti napovedi, da bodo z avtomatskimi stroji proizvedli približno 9.000 ton steklenih izdelkov, torej skoraj enkrat več kot doslej. Potem ko so letos stekli prvi avtomatski stroji, ni šlo vse tako, kot bi moralo. Stroški proizvodnje so se namesto zmanjšali, dvignili. Avtomati so bili in so še uporni. Računali so, da bodo že do konca tega leta proizvedli znatno več, pa so se nekoliko ušeli. Osebnih dohodki, ki so znašali še prve tri mesece letos približno 78.000 S-din v povprečju, so zadnje mesece občutno zdrknili navzdol.

Ljudje pri avtomatih so bili povsem neizkušeni. V drugih, podobnih primerih imajo proizvajalci možnosti prakse v tujini, kjer se privajajo, v Steklarni to ni bil primer. Prisiljeni so bili sreči strojem, ki so jih prvič videli...

Zdaj gre na bolje. In mnogi steklarji so za nekaj spoznanj na boljšem. Spoznali so, da je tako imenovani subjektivni faktor tudi ob avtomatski proizvodnji bistveno pomemben. To je dozorevanje, ki pa še ni končano. Še in še se bo treba učiti. V podjetju je še zmeraj zaposlenih blizu 750 ljudi brez osnovnošolske izobrazbe. Skrb za povečano strokovnost že dobiva tako pri vodstvu kot pri kolektivni prav poseben prizvok. Čeprav bodo stroji delali namesto ljudi, si jih bodo ljudje podredili, če jim bodo stregli in če jih bodo do kraja spoznali. Toda stroji ne bodo hoteli čakati, in prav to so, kot je videti, v Steklarni v teh mesecih samokritično ugotovili. Zdaj gre za to, da od ugotovitev do akcije ne bo oredolgega intervala.

Prihodnje leto se morajo vsi načrti začeti polno uveljavljati. Steklarji bodo dosegli približno 19.000 ton letne proizvodnje, nad šest milijard bruto dohodka, povečano storilnost, večje osebne dohodke. Leta 1970 bodo sedanji izvoz zaokrožili na tri milijone dolarjev. Perspektiva ni več oddaljena, zdaj postaja čedalje bližja...

M. V.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja CJP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4. Ooštini predal 313 VI telefon uredništva 316-672, 316-695, 312-402 in 310-033 uprave 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501.1-991. denarni račun pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana, št. 501-620-7-32000-10-3204-486. Poštomatna številka stane 50 N-paj - 50 S-din - Narodna pošta. Letna 6,50 N-din - 650 S-din - polletna 13 N-din - 1300 S-din - letna 26 N-din - 2600 S-din. - Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. - Tisk in kličeti CJP, ljudske pravice, Ljubljana.

Pustite, da vam VOBA obarva stanovanje

Z vašo spretnostjo bo to dvakrat preprosto

vodotopna barva za zid

AKTUALNA VPRAŠANJA S PODROČJA KULTURE IN PROSVETE

NA ROŠ DOSEDANJIM RAZPRAVAM
O MOŽNOSTIH USTANOVITVE ENOTNE
IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI V ZASAVJU

ZAMUDA NE BO
ŠKODOVALA

Pobuda za ustanovitev enotne izobraževalne skupnosti v zasavskih revirjih ni nova. O tem so govorili že lani in letos spomladi, le da ni bilo organa, ki bi se podrobneje ukvarjal s pripravami za ustanovitev enotne izobraževalne skupnosti za Zasavje. Pred dobrim mesecem pa so se sešli na prvi razgovor predsedniki iniciativnih odborov iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja. Zedinili so se, da je potrebno pripraviti ustrezne podatke o dosedanjem financiranju osnovnega šolstva v vsaki posamezni občini in o stanju šolstva na sploh. Tik pred rokom, določenim za ustanovitev temeljnih izobraževalnih skupnosti, je bil drugi tak koordinacijski sestanek. Na tem sestanku v Zagorju so ugotovili, da so na voljo najnovejši podatki o šolski mreži, finančnih načrtih

dosedanjih šolskih skládov, pa tudi nekatere ocene stanja šolstva v Zasavju. Ugotovili so, da spričo kratkega časa ni moč več odlašati z ustanovitvijo temeljnih izobraževalnih skupnosti občin, saj jih obvezuje zakon, s čimer pa še niso odložili zamisli o možnostih kasnejše ustanovitve skupne izobraževalne skupnosti Zasavja.

Zbrani podatki o financiranju šolstva v Zasavju, o gibanju materialnih stroškov na posameznih šolah, o izdatkih za štipendije, regrese za prevoze in drugi, so pokazali, da razlike med občinami niso tolikšne, kot so prvotno mislili. Izkazalo se je, da bo moč nekatere razlike zmanjšati ali celo odpraviti. Na posvetu v Zagorju so menili, da bodo prvi mesec delovanja občinskih izobraževalnih skupnosti

Čeprav so te dni v vseh treh zasavskih občinah ustanovili samostojne občinske izobraževalne skupnosti, zamisli o eni sami izobraževalni skupnosti za Zasavje niso zavrgli. Skupščine temeljnih izobraževalnih skupnosti so ustanovile poseben koordinacijski odbor, ki bo na osnovi podrobnejše proučitve vseh prednosti skupnega nastopanja na področju vzgoje in izobraževanja nadaljevali s pripravami za ustanovitev enotne izobraževalne skupnosti Zasavja.

velika preizkušnja novega zakona o financiranju vzgoje in izobraževanja. Skupščine in izvršni odbori skupnosti se bodo morali spoprijeti s številnimi težavami, ki jim bodo kos le ob vsestranski podpori širše družbene skupnosti.

Ne glede na vse te ugotovitve, pa so soglasno osvojili priporočila skupščinam novoustanovljenih izobraževalnih skupnosti, naj v svoje statute zapišejo poseben člen o pripravah na ustanovitev enotne temeljne izobraževalne skupnosti v Zasavju. Mimo tega so na tem sestanku osvojili predlog za ustanovitev koordinacijskega odbora, ki naj študijsko prouči možnosti za ustanovitev enotne izobraževalne skupnosti v revirjih. Koordinacijski odbor bo povabil k

sodelovanju predstavnike posameznih šol, pedagoške službe in druge zainteresirane. Naloga odbora bo tudi pripraviti statuta izobraževalne skupnosti za Zasavje.

Na sestanku v Zagorju so tudi izrazili mnenje, naj bi občinske izobraževalne skupnosti zaenkrat odložile ustanavljanje administrativno-strokovnih služb. To delo naj bi do konca leta 1967 opravljale strokovne službe občinskih skupščin. Predlog je umesten, saj bi, kolikor bi ustanovili enotno izobraževalno skupnost za Zasavje, nastale težave z novo razmestitvijo ljudi, ki bi že prej začeli z delom v administrativno-strokovnih službah občinskih izobraževalnih skupnosti.

MILAN VIDIC

KAKO SPOŠTUJEMO
DOGOVOR

DE

PO SLEDOVIH PRIPOROČILA
IZVRŠNEGA SVETA SR SLOVENIJE
O FINANCIRANJU
DRUGOSTOPENJSKEGA ŠOLSTVA

TUDI V
MARIBORU
POD PLANOM

V mariborski občinski sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva naj bi se v letošnjem letu nateklo 1.652 milijonov S-din. Seveda, kolikor bi občinske skupščine in delovne organizacije izpolnjevale svoje obveznosti in spoštovale znan republiški dogovor.

»Realizacija sklada je bila v začetku junija krepko pod planom,« nam je povedal TONE BRUMEN, analitik pri mariborski temeljni izobraževalni skupnosti. »V petih mesecih dolgujemo šolam sredstva za cel mesec. V povprečju so prejemale šole na našem območju le 76 % planiranih sredstev, sklad pa jim danes dolguje že več kot 137 milijonov S-din.«

Skrajna situacija v Mariboru močno spominja na ostale sklade za financiranje drugostopenjskega šolstva v Sloveniji, kjer nihče za gotovo ne ve, kaj bo jutri...

GOSPODARSKE ORGANIZACIJE SO ODPOVEDALE

Po planu mariborskega sklada za financiranje drugostopenjskega šolstva naj bi oddvojile delovne organizacije v letošnjem letu za šole druge stopnje 745 milijonov S-din. Realizacija za prve štiri mesece pa znaša komaj 77 milijonov.

Ker nekatere občine niso doslej nakazale skladu še niti dinarja, to so Lendava, Ljutomer in Murska Sobota, nekatere pa so prispevale le manjši del dogovorjene vsote, je skladu priskočila na pomoč občina Maribor, ki je že v letošnjih prvih mesecih nakazala 50 % sredstev od svojih letošnjih celoletnih obveznosti.

»Od skupno odposlanih 196 pogodb v podpis delovnim organizacijam, ki imajo sedež na območju naše občine, je doslej odgovorilo 131 delovnih organizacij. Od tega se je 77 delovnih organizacij obvezalo, da bo oddvajalo za financiranje drugostopenjskega šolstva en odstotek od bruto osebnih dohodkov, dve delovni organizaciji bosta oddvajali več kot en odstotek, 11 delovnih organizacij manj kot en odstotek, 19 delovnih organizacij je odgovorilo negativno, 22 pa se jih je obvezalo prispevati le pavšalne zneske...« Vse to nam je ob našem obisku v Mariboru povedal Tone Brumen.

Zanimivo je, da so v Mariboru poslali pogodbe v podpis tudi vsem privatnim obrtnikom z dva ali več zaposlenimi. Seveda se je doslej le manjši del obrtnikov obvezal oddvajati v sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva 1 % od svojih bruto osebnih dohodkov. Nekateri so pristali na pavšalne zneske, eden izmed obrtnikov pa je celo podpisal pogodbo, da bo oddvajal v sklad 2 % od bruto osebnih dohodkov pri njemu zaposlenih delavcev.

MOLK NA RAČUN TEŽAV

Številne delovne organizacije na območju mariborskega medobčinskega sklada danes niso pripravljene oddvajati v sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva 1 % od svojih bruto osebnih dohodkov. Podjetje Cevovod je na primer podpisalo pogodbo le za 0,09 % od svojih bruto osebnih dohodkov, Elektro-Maribor v višini 0,25 %, Gradles v višini 0,21 %, Jeklo Ruše 0,5 % itd.

Med podjetja, ki skladu še niso poslala svojega odgovora, šteje tudi Metalna.

»Znana je nezavidljiva situacija, v kateri je danes naš kolektiv. In odtod izvira tudi naš dosedanjji molk,« pravi VALENTIN COLNAR, predsednik delavskega sveta v Metalni. »Doslej dejansko ni bilo mogoče, da bi karkoli oddvajali, saj smo morali vsa sredstva vložiti v proizvodnjo, pa še teh je bilo malo. Dobili smo namreč sanacijski kredit, ki pa je bil mnogo manjši od vsote, za katero smo zaprosili. Zato smo v škripcih. No, in če niti za poslovanje nimamo dovolj sredstev, potem ni tako težko razumeti, da ne moremo oddvajati. Ob tem naj povem še to, da nam povzroča hude težave nelikvidnost naših naročnikov. Seveda pa kljub vsemu nismo črnogledi. Polletna bilanca bo pokazala, če bomo lahko kaj odvedli za šolstvo in seveda koliko. Vsekakor bi se bilo v današnjih pogojih malce tvegano že vnaprej obvezati za določen znesek...«

Komentar bi bil vsem primeru zares nepotreben. Vprašanje pa je, če imajo vse tiste delovne organizacije, ki še vedno molče — in teh je 65 — tudi tako opravičljive razloge za svoj molk. Verjetno ne.

»SMO ZA IZOBRAŽEVANJE, TODA...«

Medtem ko molk še vedno navdaja z upanjem, pa so številni negativni odgovori, ki jih je prejel sklad za financiranje drugostopenjskega šolstva v Mariboru, milo povedano — nespodbudni.

Z »ne« je med drugim odgovorila skladu tudi Sladkogorska tovarna kartona in papirja, čeprav se godi v tem kolektivnem delavcem vse prej kot slabo. Bojda imajo tu povprečne mesečne osebne dohodke več kot 100.000 S-din.

VLADIMIR BANKO, sekretar podjetja, nam je situacijo razložil takole:

»Resnici na ljubo moram povedati, da imamo pri nas velike obveznosti na račun svojega šolskega centra v Ljubljani, saj štejemo med njegove soustanovitelje. Samo v minulem letu smo oddvojili neposredno za izobraževanje 27 milijonov S-din, s čimer smo presegli svoj interni plan za 3 milijone S-din. Naj povem, da ima naša delovna organizacija kar 40 štipendistov. Če k temu dodam še to, da smo prav mi dali za novo osemletko na Sladkem vrhu težke milijone iz lastnega žepa, potem ne more biti dvoma, da smo resnični zagovorniki izobraževanja. In ker v letošnjem letu še vedno nismo rešili vprašanja stroškov za izobraževanje niti znotraj svoje delovne organizacije, smo skladu zaenkrat odgovorili negativno...«

Ne da bi v tem primeru sodili, je res, da je na račun tega ali onega doslej odgovorila skladu vsaka šesta delovna organizacija negativno. Kaj pa bo odgovorilo preostalih 65 delovnih organizacij, še ne vemo.

Zato tudi danes še ne moremo povedati, kaj bo z osnovno dejavnostjo srednjih šol na tem območju, če bo na lepem ostal sklad povsem brez sredstev.

ANDREJ ULAGA

POTREBNO JE
NEKAJ STORITI

Minulo soboto je bila Seškova dvorana v Kočevju razprodana. Mladinska igralska skupina Kemične tovarne iz Kočevja se je prvič predstavila, in to s Krčmarico Mirandolino. Zanimivo je, kaj so povedali gledalcem pred predstavo. Večina nastopajočih so mladi delavci in delavke, ki želijo ob svojem poklicnem delu najti nekaj, kar jih bo zanimalo in zabavalo. Življenje s svojimi vsakodnevnimi skrbmi, dogodki, srečanji in pogovori je včasih preveč enolično. Samo pritoževanje, da se človek nima kam dati, ni dovolj. Potrebno je kaj storiti, zbrati družbo, ki bi se ukvarjala s čim zanimivim in koristnim. In ker za moderno glasbo, ki jo sicer radi poslušajo, nimajo, kot pravijo, dovolj talenta in posluha, so sledili mojstru Carlu Goldoniju in njegovi Krčmarici Mirandolini. Nam je vseeno, če je to renesančna komedija, pravijo mladi igralci, glavno je, da je dobra.

ZBOR UPOKOJENCEV IZ LAŠKEGA JE PRESEGEL PRIČAKOVANJA

SIMPATIČNI PEVCI

Komaj štiri leta je tega, ko je bil v Laškem ustanovni občini zbor prvega pevskega zbora upokojencev. Tedaj si v tem kraju nihče še pomisliti ni upal, da bo zbor upokojencev postal že v nekaj letih tako priljubljen, pa ob slehernem nastopu tako toplo nagrajen s prisrčnim aplavzom v prenapolnjenih dvoranah v Laškem in drugod, kot se to dogaja danes.

»Pobuda za zbor je pravzaprav prišla iz vrst ljudi, ki so nekoč že peli v mlajšem moškem zboru,« mi je povedal Ju-

lij Gorič, glasbeni delavec na tem območju Savinjske doline, pa ob enem zborovodja in srce priljubljenega pevskega zbora

upokojencev. »Nemirna kulturna žilica ljudem kratkomalo ni dala miru. Za malo se jim je zdelo, da bi se na račun svojih let odpovedali temu prelepemu razvedrilu, da se ne bi več redno sestajali in ob zvokih pesmi spet zaživeli, kot takrat pred leti...«

Zbor upokojencev iz Laškega šteje danes trindvajset pevcev. Vsak možakar je bil zboru dobrodošel. Ne glede na leta, ne glede na glas in dotedanje izkušnje v petju.

»Ze ob svojem prvem skromnem nastopu so nas sprejeli poslušalci z velikimi simpatijami...« je med drugim dejal pevovodja Julij Gorič, ko sem ga pred dnevi našel sredi dela z mladimi harmonikarji iz Rimskih Toplic. »In odlej dalje redno nastopamo. Predvsem v domačih krajih, včasih tudi gostujemo. Nedavno smo peli celo na ljubljanski televiziji...«

V Laškem pravijo, da je zbor upokojencev več kot presegel vsa pričakovanja. Iz prvih skromnih poskusov je namreč zrasel kvaliteten moški pevski zbor upokojencev, da človek težko najde med sorodnimi njemu enakega. Zato tudi ni težko razumeti, da v Laškem ne manjka razumevanja zanj s strani vseh tistih, ki lahko kaj prispevajo k življenju te simpatične umetniške skupine. Vsekakor je na primer omembe vredno, da je že od vsega začetka omogočil dr. prof. Jože Širec, ravnatelj osemletke, zboru upokojencev redne vaje v prostorih šole. Seveda brezplačno...

Zbor sestavljajo nekdanji delavci, železničarji, rudarji, uradniki... V Laškem zatrjujejo, da skupina ne bo nikoli usahnila. Za pevci stoji namreč blizu 600 upokojencev, pa tudi drugih prebivalcev Laškega, ki ob slehernem nastopu omenjenega zbora napolnijo dvorano do zadnjega kotička. Slišal sem celo, da bi lahko zbor upokojencev služil v marsičem kot zglede mladini, ki se prav v Laškem pogosto ne znajde.

OGLEJTE SI

v knjigarni vašega mesta IV. knjigo Staneta Kavčiča »Samoupravljanje«.

SPREMEMBE V RIMSKO KATOLIŠKI CERKVI je poglavje te knjige, v katerem boste našli odgovore na številna aktualna vprašanja naše družbe.

KUPITE zanimivo knjigo, če se zanimate za družbena vprašanja.

POPUST

dobite pri nakupu III. in IV. zvezka »Samoupravljanja«, če knjigi naročite pri upravi ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

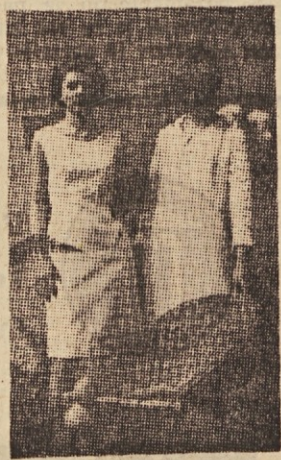
Tovarna
čipk, vezenin
in rokavic
BLED

IZDELUJE:

- strojno klekljane čipke in strojne vezanine
- vse vrste ženske konfekcije
- damske rokavice iz sintetičnih materialov, kombinirane s čipkami

Vse svoje izdelke vam bomo nudili po konkurenčnih cenah predvidoma od druge polovice meseca maja dalje

V MODERNO UREJENI TRGOVINI NA BLEDU,
LJUBLJANSKA CESTA 8

MAJHNA RIBA, KI ŽRE VELIKE

Zagorski rudar je zarobantil v svoji družini:

»Moja žena zasluži po 120.000 dinarjev na mesec, čeprav ob sobotah ne dela, jaz, ki še ob nedeljah hodim v jamo, pa prinesem manj domov. Kako je to mogoče?«

Ne da bi ji zavidal, saj gre ženin denar v isto nogavico, kakor njegov, ampak jezi se pa ne javdan, kajti nekdanj je bila ženina kuverta veliko tanjša kot njegova. Konfekcijsko podjetje pa se je pred kratkim pridružilo sevniški tovarni Lisca in od takrat se je začel obrat razcvetati, kakor fikus, ko ga presadiš v dobro zemljo.

Ej, Lisca je lisica!

Pol kolektiva pojde na morje

Zdi se, kot bi se čas v Lisci ustavil. Gospodarska reforma se pozna samo po tem, da so se vskladiščene zaloge ženskega perila, moških šalov in kravat malo povečale, delavci so pa še bolj razvajeni kot včasih.

»V našem oddelku pravijo, da izpod 90 jurjev ne pristanejo,« se je na seji delavskega sveta oglasila šivilja, ko so razpravljali o novem pravilniku za delitev osebnih dohodkov. Ošabnost pa taka! No, pa so jo ukrotili, čeprav je trmoglavila, da šivilje premalo zaslužijo.

»Če lahko šivilja dobi po 120.000 dinarjev na mesec,« mi je razlagal direktor Lisce Vinko Božič, »potem jih najbrž ne prikrašujemo.«

»Najbrž ne navadne šivilje? Tista Zagorjanka mora biti že kaj več,« sem vsevedno dodala.

Pred tem razgovorom sem namreč obiskala šiviljski obrat v Sevnici in od delavk zvedela, da se jim osebni dohodki sučejo od 60.000 do 80.000 dinarjev in da jim kaj več »ne bi škodovalo«. Odgovori so bili kratki, kajti tekoči proizvodni trak jih neusmiljeno priganja. Šivalni stroji so sklenjeni v verigo. Začne in konča se ob vhodu, potem ko zakroži skozi obrat. Šivilje si dobesedno podajajo izdelke, vsaka opravi samo eno fazo dela...

»70 do 80% več zaslužijo kot 1963. leta,« se je branil direktor. »Za toliko so povečale produktivnost, odkar smo uvedli inozemske norme. Ne imajte nas za skopuhe, ali veste, da smo menda edini ob zaključku letošnjega prvega četrtletja delili dobiček? In da pojde polovica kolektiva letos letovat na račun podjetja. Po 2500 starih dinarjev regresa dobi vsakdo na dan, če dokaže, da je res letoval. Katero podjetje še nudi toliko svojim delavcem, mislim v naši stroki?«

Če bi imela klobuk na glavi, bi se odkrila...

»Lahko bi šli pa vsi za 10 dni, če bi hoteli,« je direktorja dopolnil predsednik sindikalne podružnice Stefan Senica, ki je izvedel anketo o letovalnih željah in namerah kolektiva in se sedaj s polno paro dogovarja s počitniškimi domovi za postelje.

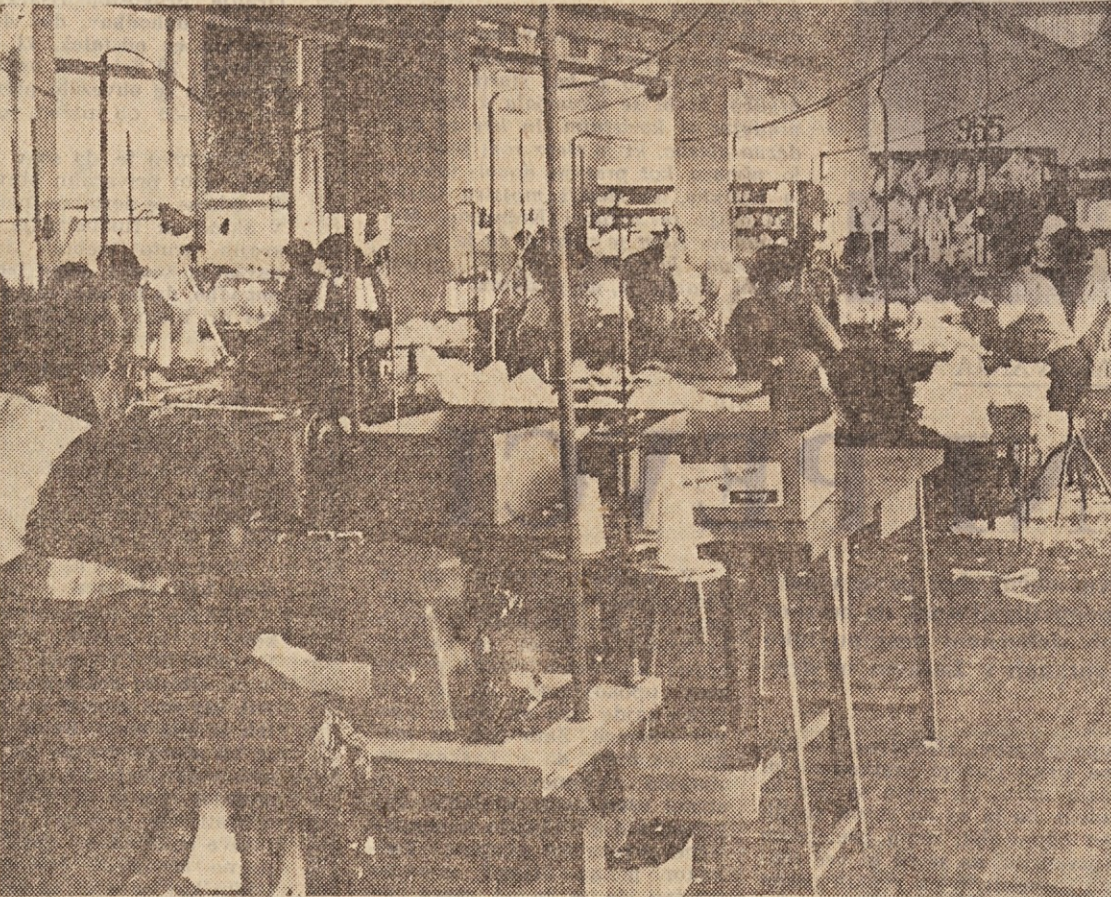
Samo za las je manjkalo, da direktorja niso nesli

Pred kakimi tremi leti se je do Ljubljane raznesel glas, da je direktor Božič diktator brez primere in da ga bodo delavci »nesli« zaradi tega. Tudi sevniški občinski sindikalni svet je bil mnenja, da v Lisci ni več prostora za Božiča. Kaj vse sem tam zvedela, ne vem več, belež-

nico pa sem tudi že davno zavrnila, toda članka o tem nisem napisala, ker »obtožena« nisem našla v tovarni. Zdam sem zadovoljna, da sem takrat samo na pol opravila svoje delo.

Direktor Božič se je smejal, ko sem mu to razlagala med zadnjim obiskom.

»Bilo je hudo,« je obujal spomine na tiste dni, »vrelo je zaradi novih norm, ki so bile veliko višje kot poprejšnje. Nedrček bi morale šivilje izdelati v 14 minutah, pa nikakor ni šlo izpod 28 minut. Nemška firma, za katero od 1963. leta izdelujemo žensko perilo, je kalkulacijo sestavila po svojih izdelavnih časih in nam tako tudi plačala »lohn posel«. Morali

smo, njene normative »osvojiti, sicer bi delali z izgubo.«

Za vsako proizvodno minuto manj je tekla borba, dokler niso natanko preštudirali gibov. Ali verjamete, da je izdelava enega samega izdelka sedaj opisana v debeli knjigi? Delavka se mora naučiti vseh gibov in se s strojem zlit v eno, drugače zastaja pri delu. Če je prepočasna, ji sosedka pomaga, toda kontrolni kartončki točno pokažejo njeno počasnost in služijo tudi kot dokument pri izplačilu osebnih dohodkov... Ali celo za odpust.

Odkar so gibi natanko proučeni in racionirani, je produktivnost vidno porasla in direktor je zgubil črni sij diktatorja.

»Si došla mene posetiti?«

Ko sem se motala po tovarniškem dvorišču, me je mlad gradbeni delavec, ki s sotovariš nadgrajuje pritični del tovarne, nekaj časa gledal, potem pa smeje se zavpil:

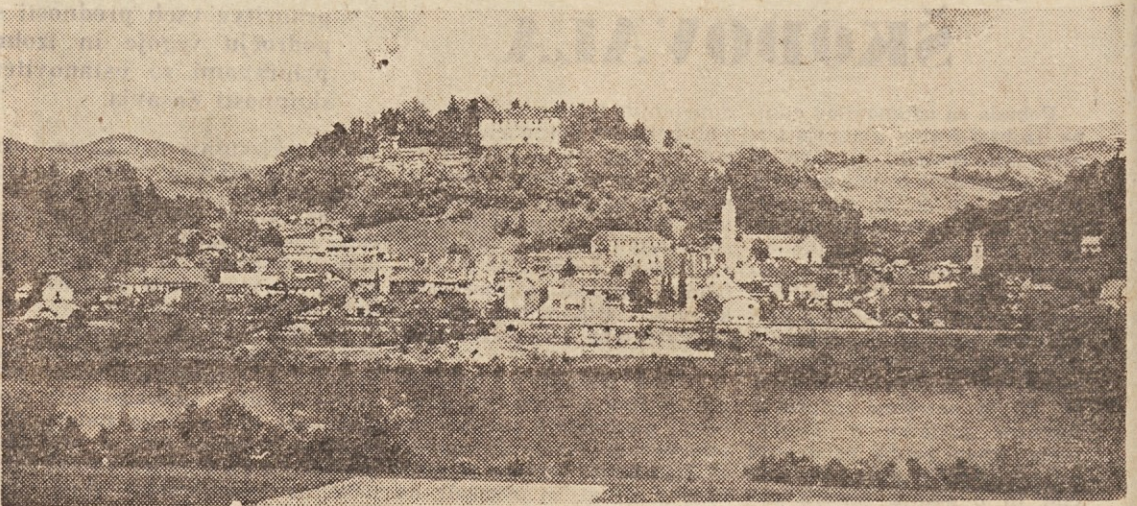
»Jeli, si došla mene posetiti?«

Najbrž sem nekoliko preveč zvedavo ogledovala nadzidek, pa ne zaradi mladeniča, ampak zato, ker se gospodarska reforma še ni končala in ker takšne tovarniške investicije postajajo redkost v tekstilni panogi.

Lisca je lisica, sem razmišljala dalje, ko sem na nenavadni pozdrav gradbenega delavca odzdravila s »seveda«, 30% dohodka gre v sklade, nove stroje so že uvozili in lahko gradijo... Škoda, da me ob šestih zjutraj ne bo v tovarni. Bojda postrežejo vsem delavcem s toplim napitkom. Po dva deci mleka, čaja ali kave dobe. Kako je že rekel predsednik sindikalne podružnice?

»Nekateri delavci se vozijo po tri četrt ure s kolesom na delo. Vstajajo ob štirih ali še prej. Prileže se jim kaj toplega, ko pridejo v tovarno. Posebno pozimi. Avtobusne prevoze bi organizirali, pa so delavci preveč razkropljeni... Zgraditi nameravamo samski dom za dekleta. V popoldanski izmeni se jim preveč pozna, da so s kmetije. Ze dopoldne se zgarajo.«

Težke milijone, žrtvovane za ta dom, bo povrnila povečana produktivnost. Ni jih lahko odrinili, kakor ni lahko tako obilno regresirati letnega oddiha, toda vse to se obrestuje. In še kako! V Lisci delajo večinoma ženske, se pravi v vseh njenih obratih: v Sevnici, Senovem, Krmelju in v Zagorju. Bolezenski stalež pa znaša komaj 3,1%. Malo gre za »bolniško«, ki jo plačuje podjetje.«

Panorama Sevnice

nje v krilu Dore Božičeve.

Iz svoje miznice je potegnila strašansko reven nedrček iz navadnega damasta, ki se zadaj zapenja z gumbom.

»Tole je naša 'Majda', z njo smo začeli,« je rekla in z menoj vred ogledovala pionirski izdelek Lisce, ki je 1955. leta redno zaposlovala samo tri ljudi. Firma je bila izobešana nad najetim lokalom. Božičeva je krojila nedrčke, izdelovale so jih pa domačinke doma. Kje drugje naj bi jih, ko pa v Lisci še za tri ni bilo zadosti prostora. Trgovci tega niso vedeli. Potniki so svoje slavošpeve izlivali na račun modrčkov, kaj bi govorili o stanovanjski tiskici Lisce...

Kakor se zdi »Majda« sedaj rečna, je bila tiste čase najbrž

ce se je začel šele od 1959. leta dalje,« je sentimentalno obujanje spominov prekinil analitik Dušan Starlender, »ko se je začelo tržišče osvobajati povojnih razmer. Od 1959. leta, ko smo začeli uvažati, je viden skokovit razvoj Lisce. Posebno od 1963. leta, ko smo prevzeli lohn posel... Naučili smo se delati in izostril se nam je okus. Razen tega smo zaposlili več strokovnjakov.«

Konec slabe volje

In že sva bila sredi živahne debate, v katero se je vključil tudi tehnični vodja Edi Zbogar, o tako imenovanem lohn poslu.

»Če družba ne bo več priznavala devizne participacije pri lohn poslu,« se je jezil Starlender, »bomo z njo vred ob devize. Ja, kje naj pa dobimo devize za uvoz materiala? Tudi za domači trg ga potrebujemo...«

»Zakaj pa uvažate, saj imamo doma na pretek tekstilnega blaga,« sem Starlendra nameno podražila, čeprav vem, da smo vsaj z domačo pozamenterijo slabo založeni.

Pobezala sem v sršenje gnezdo. Skupaj z Zbogarjem sta se spravila nadme, kot nad saboterja, ki bo zdaj zdaj pognal Lisco v zrak.

»Nikar ne verjemite vsega našim tekstilcem. Mislite, da radi z devizami plačujemo reprodukcijski material? Nismo snobi, ampak če doma ne dobiš, kar bi rad, moraš uvažati. Naše tovarne najbrž še ne vedo, kaj je elastični til lajka, ki ga mi na debelo uporabljamo. Brezglavo proizvajajo metre blaga zaradi plana, ne zato, ker ga tržišče zahteva. S takšno prakso bo treba prenehati...«

In s kakšno težavo so v Lisci dosegli, da jim bo neka velika tekstilna tovarna začela izdelovati »okroglo« blago iz grobega prediva za obrobo modrčkov (okroglo je tkano kakor nogavica). Prvi odgovor je bil: »Zal vam ne moremo ustreči, ker nimamo takšnih strojev.« Pa so v tovarni povedali, da bodo redno odkupili vsaj po 100.000 metrov takega blaga na leto.

»S pozamenterijo je pa takole: v Sjenici je že več let tovarna nedrčkov in steznikov, ki

izdeluje tudi pozamenterijo, toda od nje ničesar ne dobimo. Primorani smo jo uvažati... Če ne bi pristojni tako dolgo razmišljali, ali naj dovolijo uvoz tujega kapitala ali ne, bi v Sevnici kmalu imeli večji kombinat, kakor je sandžaski. Zahodnonemški kapitalist, s katerim kooperiramo, je bil pripravljen financirati gradnjo. Dvesto naših žensk bi se lahko zaposlili, izvoz bi bil zagotovljen, ker bi z izdelki odplačevali investicijo. — Vse skupaj pa je padlo v vodo, ker so »tam zgoraj« predolgo razmišljali, ali smemo sprejeti takšne ponudbe ali ne. Medtem je pa naš Zahodni Nemec investiral svoj kapital na Češkem in v Bolgariji.«

Tisti uresničeni nadzidek nad pritičnim delom Lisce se je v primerjavi s sanjsko tovarno, ki naj bi zrasla in ki ne bo zrasla v Sevnici, spremenil v makovo zrno. Vendar — plačano s prihranki kolektiva. Ta tolažba seveda ne odtehta možnosti, da bi Lisca zaposlila vsaj še 200 žensk in pomagala reševati problem brezposelnosti, ki se zaostre... Čeprav ga v Sevnici še ne občutijo, Lisca namerava namreč letos, ko v mnogih tovarnah sestavljajo tiste mučne spiske, ki izvljajo solze in bes in strah, na novo zaposliti 60 delavk.

Za veder konec

Lisca sprejema večinoma kmečka dekleta, ki po »šihute« ali pa pred »šihutom« še vedno pomagajo na domači kmetiji. Na polju in v hlevu so kmetice, ampak ob nedeljah in praznikih zapušča tovarna na njih vedno močnejši pečat. Ščasoma se začnejo »zakmašno« oblačiti za tovarno.

Lisca je modra lisica. Kako suhoparno zveni, kadar gospodarski teoretiki razlagajo, da je življenjski standard delavcev odvisen od produktivnosti in naše reforme težave utemeljujejo s proizvodnim capljanjem za inozemci, kako vse bolj živo pa »dojameš v taki tovarni, kot je Lisca. Morda sem v zanosu pretiravala s hvalo, vendar sem jo izrekla iskreno in v prepričanju, da jo Lisca zasluži.

MARIOLA KOBAL

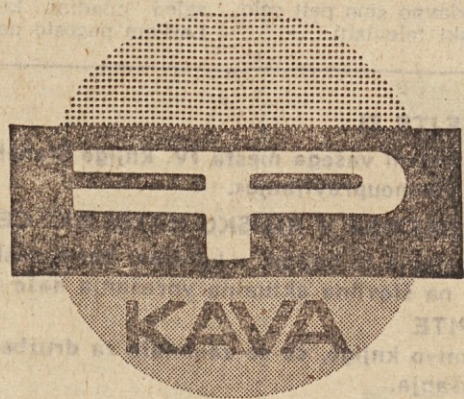
Donosna »Majda«

Kdo ve, ali bi Lisca sploh kdaj zrasla v Sevnici, če ne bi bilo sedanjega vodje proizvod-

sila imenitna, kajti šla je dobro v denar. Do 1958. leta ga je s svojimi naslednicami prinesla toliko, da so zgradili tovarno, se pravi, del sedanje tovarne, in nakupili prvih deset električnih strojev, za katere so sedle prve »profesionalne« delavke.

»Ampak skokovit razvoj Lis-

ZA VAŠ OKUS LE

Zahtevajte jo v vaši trgovini!

Vam nudi moden asortiment konfekcije, galanterije in metražnega blaga

modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

PRODAJNI SERVIS